

รายงาน

การประเมินผลโครงการฝึกอบรมสัมฤทธิ์ การเลี้ยงหมูขุนไพร และการตลาด

รศ.ดร.ยุทธนา ศิริวัฒนกุล

รศ.ดร.ยุพินพรรณ ศิริวัฒนกุล

โครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการ
ต.ท่าข้าม ต.ทุ่งใหญ่ ต.พิจิตร และ ต. ทุ่งหวัง จ.สงขลา

ภาควิชาสัตวศาสตร์

ภาควิชาพัฒนาการเกษตร

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คำนำ

รายงานการประเมินผลโครงการฝึกอบรมสัญญา การเลี้ยงหมูผสมุนไพรและการตลาด เป็นรายงานที่ประกอบด้วยเอกสารต่างๆ ของการดำเนินโครงการฯ การประเมินผลและเนื้อหาสาระต่างๆ ที่ใช้ระหว่างการศึกษา ซึ่งคงจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป ไม่มากก็น้อย การฝึกอบรมในครั้งต่อไปจะดียิ่งขึ้น ถ้าได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมและผู้สนใจทั่วไป ทั้งนี้เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงานฝึกอบรมให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คณะทำงานขอน้อมรับด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

โครงการฝึกอบรมครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากเงินงบประมาณแผ่นดินปี 2548 ในแผนงานบริการวิชาการแก่สังคม งานบริการวิชาการแก่ชุมชน หมวดอุดหนุนทั่วไปของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตลอดจนคณะที่ปรึกษา คณะทำงานและผู้เข้าฝึกอบรมทุกท่าน และที่สำคัญที่สุดคณะวิทยากรจาก สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และจากการประสานงานในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลพิจิตร จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ =

ยุทธนา ศิริวิธนนุกูล

หัวหน้าโครงการและประธานคณะทำงาน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
สารบัญ	(2)
รายการตาราง	(4)
บทที่	
1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	
วัตถุประสงค์	1
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	2
คณะดำเนินการฝึกอบรม	2
คณะวิทยากร	2
สถานที่ในการฝึกอบรม	2
สถานที่สมัคร	2
การจัดสวัสดิการแก่ผู้เข้าฝึกอบรม	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
2 การตรวจเอกสาร	4
ความคิดเห็น	4
แนวความคิดเรื่องความพึงพอใจ	4
ทฤษฎีแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ	5
ความรู้ทางด้านการเกษตร	6
การฝึกอบรมทางการเกษตร	7
3 กรรมวิธีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ	8
ยุทธวิธีในการดำเนินงาน	8
รูปแบบการดำเนินงาน	8
ลักษณะการดำเนินงาน	8
เวลาในการฝึกอบรม	9
อุปกรณ์ในการดำเนินงาน	9
วิธีการฝึกอบรม	9
การประเมินผล	9

4	การประเมินผลโครงการอบรมสัญจรลงนครรอบ 30 ปี	
	เรื่องการเดินทางหมู่ตมไพรและการตลาด	10
	ข้อมูลทั่วไป	10
	ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมในด้านต่างๆ	12
	ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อหัวข้อเรื่องอบรมในหลักสูตร	14
	ข้อเสนอแนะ	15

รายการตารางและภาคผนวก

ตาราง		หน้า
1.	ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการอบรม	11
2.	ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมในด้านต่างๆ	13
3.	ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อหัวข้อบรรยายและปฏิบัติ ในการอบรม	15
4.	ภาคผนวก 1 ก – กำหนดการฝึกอบรมสัญจร การเลี้ยงหมูสมุนไพรและการตลาด 1 ข- รายละเอียดของโครงการ	16
	ภาคผนวก 2 เอกสารประกอบการบรรยาย	
	ภาคผนวก 3 สถานที่ฝึกอบรมคือ อบต.พิจิตร	
	ภาคผนวก 4 ภาพถ่ายการดำเนินการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ	
	ภาคผนวก 5 รายชื่อผู้เข้ารับการอบรม	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้สนับสนุนงบประมาณให้คณะทำงานจาก คณะทรัพยากรธรรมชาติ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะอุตสาหกรรมเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา จัดทำโครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการ : การพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี การผลิตเนื้อสุกร เนื้อไก่สมุนไพร และผักปลอดสารพิษ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 โดยในปี พ.ศ.2547 ได้เริ่มโครงการเกษตรนาร่อง มีการเลี้ยงสุกรสมุนไพร การปลูกฝรั่งพื้นบ้าน เริ่มต้นการเลี้ยงไก่สมุนไพร และการปลูกผักปลอดสารพิษบ้างแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลาย กอปรกับผลของการระดมความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและเกษตรกรผู้นำของตำบลท่าข้าม ท่งหวัง ท่งใหญ่ และพิจิตร รวมถึงการศึกษารฐานข้อมูลทางจิตวิทยาในด้านทัศนคติและความต้องการของเกษตรกรทั้ง 4 ตำบล พบว่าเกษตรกรร้อยละ 77.6 ยังมีความต้องการความรู้ทางการเกษตรในด้านต่างๆ อยู่ และเนื่องจากปี 2548 เป็นปีครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้การที่กิจกรรมทางการเกษตรเกิดประโยชน์ต่อชุมชน จึงเห็นควรจัดโครงการอบรมสัญจรในพื้นที่ทั้ง 4 ตำบลข้างต้น โดยเป็นการนำความรู้เข้าไปสู่ชุมชนและได้เห็นปัญหาต่างๆ ของชุมชน และเป็นการกระตุ้นให้นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานของรัฐเข้าไปร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งช่วยให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมอบรมเพื่อนำความรู้ใหม่ไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำกิจกรรมทางการเกษตรให้กับชุมชน เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ
2. เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการเลี้ยงหมูสมุนไพรและการตลาดให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ต.พิจิตร ต.ท่าข้าม ต.ท่งใหญ่ และ ต.ท่งหวัง จ.สงขลา
3. เพื่อเป็นการทำงานร่วมกันของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด กับองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 4 แห่ง
4. เพื่อคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเลี้ยงหมูสมุนไพรต่อไป

1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา สำนักงานปศุสัตว์ และองค์การบริหารส่วนตำบลพิจิตร ท่าข้าม ทุ่งใหญ่ และทุ่งหวัง

1.4 คณะกรรมการดำเนินการฝึกอบรม

คณบดีคณะทรัพยากรธรรมชาติ	ที่ปรึกษา
เกษตรจังหวัดสงขลา	ที่ปรึกษา
ปศุสัตว์จังหวัดสงขลา	ที่ปรึกษา
นายก อบต. และปลัด อบต. ต.พิจิตร	ที่ปรึกษา
นายก อบต. และปลัด อบต. ต.ท่าข้าม	ที่ปรึกษา
นายก อบต. และปลัด อบต. ต.ทุ่งใหญ่	ที่ปรึกษา
นายก อบต. และปลัด อบต. ต.ทุ่งหวัง	ที่ปรึกษา
รศ.ดร.ยุทธนา ศิริวิธนนกุล	หัวหน้าโครงการ
รศ.ดร.ยุพินพรรณ ศิริวิธนนกุล	กรรมการ
สัตวแพทย์ปราโมทย์ เพชรศรี	กรรมการ
สัตวแพทย์สุทัศน์ นิยมไทย	กรรมการ
นางสาวพรทิพย์ สุวรรณศิริ	กรรมการ
นายปฐมพงศ์ วงษ์เลี้ยง	กรรมการ
ผศ.สุธา วัฒนสิทธิ์	กรรมการและเลขานุการ
นางรสสุคนธ์ แก้วมณี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

1.5 คณะวิทยากร

การเลี้ยงหมูผสมไพรและการตลาด

1. รศ.ดร.ยุทธนา ศิริวิธนนกุล ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2. สัตวแพทย์ปราโมทย์ เพชรศรี สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

1.6 สถานที่ในการฝึกอบรม

ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลพิจิตร อ.นาหม่อม จ.สงขลา

1.7 สถานที่สมัคร

สมัครที่สำนักงานโครงการวิจัยการใช้ผสมไพรในสุกร ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ และที่ องค์การบริหารส่วนตำบลพิจิตร

1.8 การจัดสวัสดิการแก่ผู้เข้าฝึกอบรม

ผู้เข้าร่วมอบรมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น โดยคณะผู้จัดประชุมรับผิดชอบ ค่าอาหารว่าง เครื่องดื่ม เอกสารประกอบการอบรม ตัวอย่างเนื้อหมูสุมุนไพรสด และแปรรูปพืช ให้เกษตรกรกริม ฯลฯ

1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรที่เข้าอบรมจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงหมูด้วยสุมุนไพรสดและการตลาด
2. ได้สมาชิกเข้าร่วมการเลี้ยงหมูสุมุนไพรส
3. เกิดการทำงานร่วมกันของหน่วยงานระดับองค์การบริหารส่วนตำบล กับ มหาวิทยาลัย และสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา
4. เป็นการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน เนื่องในโอกาสครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

2.1 ความคิดเห็น

จากการศึกษาในส่วนของความคิดเห็นได้มีผู้ให้ความหมายได้หลายประการ เช่น

นิตา สุวรรณประเทศ (2521) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือการแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ด้วยการพูด การเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้เพิ่ม ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของบุคคลเป็นหลัก ในการแสดงความคิดเห็น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่งแต่การแสดงความคิดเห็นนั้นมักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนที่จะมีปฏิกริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2535) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่าเป็นคำพูดซึ่งแสดงความเชื่อบางอย่าง ทัศนคติบางอย่าง หรือค่านิยมบางอย่างของผู้พูด ดังนั้นความคิดเห็นจึงเป็นเพียงคำพูดที่แสดงออก บ่อยครั้งจึงมักจะพบว่าเราไม่สามารถจะยึดถือสิ่งที่ผู้นั้นรู้สึกนึกคิดจริงๆ ในใจ และความคิดเห็นจะไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ

นันทนल्ली (Nunnally, 1959) กล่าวว่าทั้งความคิดเห็น และทัศนคตินั้นเป็นเรื่องการแสดงออกของแต่ละบุคคลต่อประชาชนทั่วไป ต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และการแสดงออกทางความคิดในโลกที่เกี่ยวกับตัวเขา นอกจากนี้ นันทนल्लीได้พยายามที่จะแยกความหมายของทัศนคติและความคิดโดยกล่าวว่า ความคิดเห็นจะใช้เกี่ยวกับการลงความคิดเห็นและความรู้ ในขณะที่ทัศนคติจะใช้กันมากในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้และความพอใจ บุคคลทั่วไปมักจะใช้คำว่าความคิดเห็นมากกว่าคำว่าทัศนคติ

กล่าวโดยสรุป ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่จะแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูดหรือเขียนโดยอาศัยพื้นฐานความจริง ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้

2.1) แนวความคิดเรื่องความพึงพอใจ

นักการศึกษาของไทย และต่างประเทศได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายท่านดังนี้

ศลใจ วิบูลกิจ (2534) กล่าวถึงความพึงพอใจว่าเป็นสภาพอารมณ์ที่มีต่อองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้น

ลาโรซ สีนวอล (2533) และอุทิส ภูมิชัย (2533) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หรือแม้แต่การทำงานเป็น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับการตอบสนองของทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกทางลบก็จะเกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจึงเป็นมาจากการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เกิดความเต็มใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเต็มใจ สามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งจะเป็นผลให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้า ฐานะขององค์กรมีความมั่นคง และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การนั้นๆ

วรูม (Vroom, 1964) และกู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจที่สอดคล้องกันว่า ความพึงพอใจ หมายถึงคุณภาพ สภาพหรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ กล่าวคือ ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่องานก็จะมี ความพึงพอใจในการทำงาน และในทางตรงกันข้ามทัศนคติที่ไม่ดีต่องานก็จะไม่พึงพอใจในการทำงาน

ไอชอร์ วารีร์กซ์ (2531) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจว่าชีวิตของทุกคนจะต้องยอมรับประการหนึ่งว่า ไม่มีใครสามารถบังคับให้คนอื่นทำในสิ่งที่เราต้องการได้ทุกอย่าง นอกจากคนนั้นมีความตั้งใจที่จะทำสิ่งนั้นเอง เช่น งานจะมีคุณภาพก็ต่อเมื่อคนทำงานนั้นมีความพึงพอใจในการทำงาน มีทั้งคุณภาพ ทั้งชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว และชีวิตในสังคมที่สมบูรณ์อยู่ก่อนนั่นเอง

2.3 ทฤษฎีแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

สมพงษ์ เกษมสิน (2529) กล่าวไว้ว่า

1. มนุษย์มีความต้องการและความต้องการจะมีอยู่ไม่สิ้นสุด แต่สิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งนั้นแล้วหรือยัง ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะนำมาแทนที่ กระบวนการนี้ไม่สิ้นสุดตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นเครื่องจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของมนุษย์มีเป็นลำดับกล่าวคือ เมื่อความต้องการขั้นต่อที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นสูงก็จะเรียกให้ตอบสนองทันที

และ สุธรรม เดชนครินทร์ (2531) ได้อ้างถึงทฤษฎีของมาสโลว์ ซึ่งอธิบายถึงความ ต้องการของมนุษย์มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย 1(physiological needs) คือความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค อากาศหายใจ และความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
3. ความต้องการทางสังคม (belonging needs) เป็นความต้องการที่จะเข้าอยู่ในสังคมและได้รับการยอมรับจากสังคม
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม (esteem needs) เป็นความต้องการเด่นดังในสังคมต้องการให้คนยกย่องสรรเสริญ
5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดของตนเอง (self-actualization needs) คือความต้องการขั้นสูงสุดที่มนุษย์ต้องการจะได้รับ

2.4 ความรู้ทางการเกษตร

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2527) ได้กล่าวถึงความรู้ด้านการเกษตรว่าการเกษตรเป็นการผลิตแบบพิเศษอย่างหนึ่ง ที่ต้องการอาศัยกระบวนการการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน เกษตรกรทำงานโดยการจัดการ และเร่งการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ในฟาร์ม กิจกรรมการผลิตทั้งหลายในแต่ละฟาร์ม กิจกรรมการผลิตทั้งหลายในแต่ละฟาร์มเป็นธุรกิจ ซึ่งการลงทุนและผลสนองตอบเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นในการเกษตรสมัยใหม่ จึงได้พูดกันแต่เพียงปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ แต่จำเป็นต้องคิดถึงเรื่องตลาด การขนส่ง และถนนหนทาง ราคา ธุรกิจการค้า และนโยบายของรัฐบาล การอุตสาหกรรม การวิจัย การศึกษา การธนาคาร กฎหมาย และการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพในส่วนราชการต่างๆ

นอกจากนี้ได้แบ่งความรู้ เพื่ออาชีพเกษตรในปัจจุบันเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความรู้ทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความรู้ต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน และวิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงด้วยการลงทุนน้อยที่สุด รวมกับความรู้ในด้านการปรับปรุงคุณภาพ การขนส่ง การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ เพื่อจัดจำหน่าย และวิธีการกำหนดราคาที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ผลิตมากที่สุด
2. ความรู้ทางวิทยาการด้านการเกษตรทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เช่น การคัดพันธุ์ วิธีการปลูก การบำรุงรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ การเกษตร เช่น เครื่องมือทุ่นแรง ปุ๋ย และยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช-สัตว์ที่ถูกต้อง ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นเทคนิคโดยเฉพาะ เมื่อประกอบกับความรู้ทางเศรษฐกิจแล้ว จะทำให้มีโอกาสพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว

2.5 การฝึกอบรมทางการเกษตร

สมพงษ์ เกษมสิน (2536) ได้อธิบายความหมายของการฝึกอบรมว่าเป็นกรรมวิธีหนึ่งที่มุ่งจะเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ให้กับคนในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เพิ่มพูน หรือพัฒนาในเรื่องที่ต้องการ 3 ประการ คือ

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเข้าใจ
2. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทักษะในการทำงาน
3. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และความสนใจ

ความหมายที่สมพงษ์ ได้กล่าวไว้สอดคล้องกับที่สเวนสัน (Swanson, 1984) กล่าวถึงการอบรมทางการเกษตรว่า เป็นการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ ซึ่งมีเนื้อหามุ่งเน้นในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น พืช สัตว์ สัตวแพทย์ ประมง ป่าไม้ เป็นต้น

นอกจากนี้ สุริพร ศรีทองกิติกุล (2523) ได้ให้ข้อเสนอแนะกับครู-อาจารย์หรือผู้ถ่ายทอดวิชาชีพการเกษตรแก่เกษตรกรว่า หลักสูตรควรกำหนดจำนวนทักษะที่จะให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดอย่างเหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้ ผู้ถ่ายทอดควรจะต้องรู้จักเลือกสอนทักษะที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่และการนำไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ผู้ถ่ายทอดจะต้องมีความสามารถ ชยัน และตั้งใจสอนวิชาชีพเกษตรและขณะเดียวกันผู้รับการถ่ายทอดจะต้องมีความสนใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเกษตร จึงจะทำให้การสอนทักษะเกษตรประสบผลสำเร็จ

บทที่ 3

กรรมวิธีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน

3.1 ยุทธวิธีในการดำเนินงาน

ให้ความรู้โดยการฝึกอบรม ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจริง ในบางหัวข้อจัดฉาย วีดีโอเทปและสไลด์ เทปประกอบเสียง VCD Computer เพื่อการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

3.2 รูปแบบการดำเนินงาน

จัดแบ่งหัวข้อที่มีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยการบรรยายและปฏิบัติจริงจำนวน 11 หัวข้อ ดังนี้คือ

1. เทคนิคการเลี้ยงหมูขุนและการให้อาหาร
2. โรงเรือนและอุปกรณ์เลี้ยงหมูขุน
3. สมุนไพรกับการเลี้ยงสุกร
4. การจัดการสุขภาพบาลสุกร
5. การทำวัคซีนและโรคที่สำคัญ
6. ขั้นตอนการขออนุญาตจำหน่ายสุกร
7. ต้นทุน กำไรการเลี้ยงสุกรขุน
8. ส่วนประกอบซากสุกรเพื่อจำหน่าย
9. การบรรจุหีบห่อ
10. การผสมอาหารสุกร
11. การตรวจชิมเนื้อสุกรสมุนไพร

3.3 ลักษณะการดำเนินงาน

ติดต่อประสานงานกับสำนักงานปศุสัตว์สงขลา องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 4 ตำบล เพื่อจัดเตรียมกลุ่มเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรม และจัดเตรียมสถานที่เพื่อใช้ในการอบรมโดยเป็นแบบสัจจรไปย้ง อบรมต่างๆ สลับกันเป็นเจ้าภาพ ในส่วนของคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดเตรียมรายละเอียดของการฝึกอบรมในครั้งนี้ ดังนี้คือ

1. จัดเตรียมหลักสูตรการฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วยหัวข้อบรรยายและปฏิบัติ และวิทยากรเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร
2. จัดทำตารางฝึกอบรมและกำหนดการฝึกอบรม เพื่อจัดส่งให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร และเกษตรกรผู้สนใจทั่วไป และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (ดังแสดงในภาคผนวก 1)
3. จัดเตรียมเอกสารประกอบการบรรยาย (ดังแสดงในภาคผนวก 2)

4. จัดเตรียมสถานที่ฝึกอบรมตามที่ได้ประสานงานไว้กับ อบต.ต่างๆ (ดังแสดงในภาคผนวก 3)
5. ดำเนินการฝึกอบรมแก่เกษตรกร จำนวน 31 คน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ (ดังแสดงในภาคผนวก 4) และรายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม (ดังแสดงในภาคผนวก 5)
6. ประเมินผลโครงการฝึกอบรม (รายละเอียดระบุในบทที่ 4)

3.4 เวลาในการฝึกอบรม

วันที่ 22 มิถุนายน 2548 เวลา 13.00-17.30 น.

3.5 อุปกรณ์ในการดำเนินงาน

- อุปกรณ์การฝึกอบรม จัดทำเอกสาร โปสเตอร์ รูปภาพที่จำเป็น รวมทั้งการใช้แผ่นใส วีดีโอเทป ประกอบการฝึกอบรม
- อุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมินผล ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น และจากการสังเกตในขณะฝึกอบรม

3.6 วิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย ใช้การบรรยายแบบรวมกลุ่มทุกหัวข้อวิชาการ
 การสาธิต คือ การปฏิบัติประกอบการบรรยายในเรื่องของการผสมอาหารสุกรด้วย
 วัตถุประสงค์ในท้องถิ่นและสมุนไพร (สูตร PROVE 1)

3.7 การประเมินผล

ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งแบบประเมินออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
2. ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมในด้านต่างๆ
3. ความพึงพอใจต่อหัวข้อเรื่องฝึกอบรมในหลักสูตร
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

3.8 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

ผลสรุปที่ได้จากการอบรมในครั้งนี้ จะใช้เป็นประโยชน์ในการจัดและดำเนินการฝึกอบรมในครั้งต่อไป

บทที่ 4

การประเมินผลโครงการอบรมสัณจรฉลองครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ
โครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการ ต.ท่าข้าม ต.ทุ่งใหญ่ ต.พิจิตร
และ ต.ทุ่งหวัง เรื่อง การเลี้ยงหมูสมุนไพรรและการตลาด

4.1 ข้อมูลทั่วไป

ในการจัดฝึกอบรมสัณจรในครั้งนี้มีผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 31 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้น 26 ชุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 83.87 ของแบบสอบถามทั้งหมด และจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนดังกล่าว ดังแสดงไว้ในตาราง 1 พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมร้อยละ 65.38 เป็นเพศชาย และร้อยละ 34.62 เป็นเพศหญิง ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงต่างๆ กันคือ ร้อยละ 34.62 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.92 ปี มีอายุ 46-50 ปี ร้อยละ 15.38 มีอายุ 20-25 ปี ร้อยละ 11.54 มีอายุ 26-30 ปี นอกนั้นร้อยละ 3.85 มีอายุ 41-45 ปี โดยในกลุ่มนี้ผู้เข้าอบรมที่อายุสูงสุด 62 ปี และต่ำสุด 21 ปี โดยเฉลี่ยแล้วมีอายุ 43.62 ปี สาเหตุที่ผู้เข้ารับการอบรมมาเข้าอบรมในครั้งนี้ร้อยละ 76.92 ระบุว่าสนใจอยากรู้ ร้อยละ 26.92 ระบุว่าหน่วยงานให้มาเข้าอบรม และร้อยละ 23.08 ให้เหตุผลว่ามีธุรกิจเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรอยู่แล้วในพื้นที่ และก่อนที่จะมาเข้าอบรมในครั้งนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 92.31 ไม่เคยมีโอกาสดำเนินการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงสุกรที่ไหนมาก่อนเลย มีเพียงร้อยละ 7.69 เท่านั้นที่เคยผ่านการอบรมในเรื่องนี้มาก่อน โดยไปเข้ารับการอบรมกับสถาบันราชภัฏสงขลา และไปเข้าอบรมกับปศุสัตว์อำเภอ ฯลฯ ในส่วนของช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมครั้งนี้ (เวลา 13.00-17.30 น. ผู้เข้ารับการอบรมร้อยละ 53.85 เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ร้อยละ 34.62 เห็นว่า เหมาะสมในระดับปานกลาง ร้อยละ 7.69 เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย และร้อยละ 3.85 เห็นว่ายังต้องปรับปรุง เพราะในหลักสูตรมีหัวข้อการบรรยายและปฏิบัติมาก และติดต่อกันหลายชั่วโมงทำให้ผู้เข้าอบรมบางรายเครียดเกินไป

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการอบรม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) (N=26)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	17	65.38
หญิง	9	34.62
อายุ (ปี)		
20-25	4	15.38
26-30	3	11.54
31-35	1	3.85
36-40	1	3.85
41-45	1	3.85
46-50	7	26.92
50 ปีขึ้นไป	9	34.62
สูงสุด 62		
ต่ำสุด 21		
เฉลี่ย 43.62 ปี		
สาเหตุที่มาเข้าอบรมในครั้งนี้เพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
สนใจอยากรู้	20	76.92
หน่วยงานให้มาเข้าร่วม	7	26.92
มีธุรกิจเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรอยู่แล้ว	6	23.08
อื่น ๆ	-	-
ก่อนที่จะมาเข้าอบรมในครั้งนี้ ท่านเคยมีโอกาสดูไปเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงสุกรบ้างหรือไม่		
เคย	2	7.69
ไม่เคย	24	92.31

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) (N=26)	ร้อยละ
ช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมครั้งนี้ (เวลา 13.00-17.30 น.) มีความเหมาะสมในระดับใด		
มาก	14	53.85
ปานกลาง	9	34.62
น้อย	2	7.69
ยังต้องปรับปรุง	1	3.85

4.2 ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมในด้านต่างๆ

ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมในด้านต่างๆ ดังแสดงในตาราง 2 พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมร้อยละ 84.62 เห็นว่า เนื้อหาในหลักสูตรเหมาะสมแล้วและเป็นประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรม และร้อยละ 15.38 เห็นว่า เนื้อหาบางเรื่องยังไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น เช่น เรื่องของการบรรจุหีบห่อ การตรวจชิมเนื้อสุกรสมุนไพร ต้นทุนและกำไรจากการเลี้ยงสุกรขุน ฯลฯ สำหรับสื่อทัศนูปกรณ์หรือสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายนั้น ร้อยละ 84.62 เห็นว่ามีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์หรือสื่อมาก ร้อยละ 7.69 ระบุว่าอื่นๆ เช่น จอภาพเล็ก ขณะฉายภาพแสงรบกวนมากทำให้มองตัวอักษรไม่ชัดโดยเฉพาะตัวเลข นอกนั้นร้อยละ 3.85 และร้อยละ 3.85 เห็นว่ามีการใช้อยู่ในระดับปานกลางและน้อย ในด้านความรู้และความสามารถของวิทยากรในการฝึกอบรม ร้อยละ 100 เห็นว่าวิทยากรมีความรู้และความสามารถในการฝึกอบรมมาก นอกจากนี้บรรยากาศของห้องเรียนที่ใช้ในการฝึกอบรมผู้เข้าอบรมร้อยละ 76.92 เห็นว่าดีพอควร ร้อยละ 11.54 เห็นว่าไม่ค่อยเอื้ออำนวยเพราะมีแสงรบกวนมากทำให้มองภาพและตัวอักษรบนจอไม่ชัดเจน กอรปกับสถานที่อบรมเป็นลาดวัดจึงไม่มีที่กั้นทั้ง 4 ด้าน แสงสว่างจึงลอดผ่านได้ตลอด เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้อย่างมาก ในด้านการบริการเกี่ยวกับเอกสารประกอบการบรรยายอาหารและเครื่องดื่มที่ได้รับนั้นผู้เข้าอบรมร้อยละ 100 เห็นว่าดีมาก สำหรับการติดต่อประสานระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมกับผู้ดำเนินการฝึกอบรมนั้น ผู้เข้าอบรมร้อยละ 53.85 เห็นว่าล่าช้า ร้อยละ 26.92 เห็นว่ารวดเร็วดีแล้ว และร้อยละ 19.23 เห็นว่าต้องมีการปรับปรุงโดยให้ติดต่อโดยตรงกับเกษตรกร (นั่นคือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในทั้ง 4 ตำบลและผู้สนใจที่จะเลี้ยงสมัครไว้เมื่อ

คราวระดมความคิดเห็น ผู้นำชุมชนและเกษตรกรผู้นำต่อการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการ เพื่อพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการฯ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2547)

ตาราง 2 ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมในด้านต่างๆ

ความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมในด้านต่างๆ	จำนวน (คน) (N=26)	ร้อยละ
เนื้อหาในหลักสูตรที่อบรม		
เนื้อหาในหลักสูตรเหมาะสมแล้วและเป็นประโยชน์แก่ผู้ อบรม	22	84.62
เนื้อหาในหลักสูตรไม่เหมาะสมและไม่เป็นประโยชน์	-	-
เนื้อหาบางเรื่องยังไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น	4	15.38
อื่นๆ	-	-
สไตล์ทัศนูปกรณ์หรือสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยาย		
มาก	22	84.62
ปานกลาง	1	3.85
น้อย	1	3.85
อื่นๆ	2	7.69
ความรู้และความสามารถของวิทยากรในการฝึกอบรม		
ยังขาดประสบการณ์	-	-
มาก	26	100.00
ปานกลาง	-	-
น้อย	-	-
บรรยากาศห้องเรียนที่ใช้ในการฝึกอบรม		
ไม่ค่อยเอื้ออำนวย	3	11.54
ดีพอควร	20	76.92
ดีมาก	1	3.85
อื่นๆ	2	7.69
การบริการด้านเอกสาร อาหารและเครื่องดื่มได้		
ควรได้รับการแก้ไข	-	-
ดีพอควร	-	-

ตาราง 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมในด้านต่างๆ	จำนวน (คน) (N=26)	ร้อยละ
ดีมาก	26	100.00
อื่น ๆ	-	-
การติดต่อประสานระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมกับผู้ดำเนินการอบรม		
รวดเร็ว	7	26.92
ล่าช้า	14	53.85
ต้องมีการปรับปรุง	5	19.23
อื่น ๆ	-	-

4.3 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อหัวข้อเรื่องอบรมในหลักสูตร

จากตาราง 3 แสดงความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อหัวข้อเรื่องอบรมในหลักสูตรสรุปได้ว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อหัวข้อบรรยายและปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากโดยเรียงตามลำดับความสำคัญจากค่าเฉลี่ยได้ดังนี้คือ เทคนิคการเลี้ยงสุกรขุนและการให้อาหาร ($\bar{X} = 3.84$) สมุนไพรกับการเลี้ยงสุกร ($\bar{X} = 3.84$) การทำวัคซีนและโรคที่สำคัญ ($\bar{X} = 3.79$) การสุขภาพบาลสุกร ($\bar{X} = 3.69$) ขั้นตอนการอนุญาตจำหน่ายสุกร ($\bar{X} = 3.58$) ส่วนประกอบซากสุกรเพื่อจำหน่าย ($\bar{X} = 3.42$) โรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกรขุน ($\bar{X} = 3.37$) และเรื่อง ต้นทุนกำไรกับการเลี้ยงสุกรขุน ($\bar{X} = 3.36$) แต่มี 2 หัวข้อบรรยายและปฏิบัติ ที่ผู้เข้ารับการอบรมพึงพอใจในระดับปานกลาง นั่นคือเรื่องของการบรรจุหีบห่อ ($\bar{X} = 3.23$) ทั้งนี้เพราะผู้เข้ารับการอบรมยังคงชินอยู่กับค่านิยมดั้งเดิม คือเวลาที่ซื้อหมูชำแหละจากตลาด ผู้ขายมักจะบรรจุเนื้อหมูลงในถุงพลาสติกบ้าง ห่อด้วยใบตองมัดด้วยเชือกกล้วยบ้าง บางพื้นที่ก็จะใช้ห่อด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งวิธีการเหล่านี้บางครั้งก็จะมีเชื้อโรค หรือแบคทีเรียปะปนไปกับเนื้อหมูได้ ดังนั้นจุดเน้นของการให้ความรู้ในหัวข้อนี้เพื่อต้องการให้ผู้เลี้ยงและผู้ชำแหละตระหนักถึงความสะอาด ความปลอดภัยของการบริโภคเป็นสำคัญ และเป็นการรองรับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่รณรงค์ให้ประชาชนเลือกรับประทานอาหารที่ปลอดภัย (food safety) และเลือกบริโภคอาหารที่สะอาด (clean food) ดังนั้นการบรรจุหีบห่อไม่เพียงแต่จะบ่งบอกให้ทราบถึงความสะอาดเท่านั้น ยังบอกให้ทราบถึงความน่าเชื่อถือ น่าขายและยังเป็นการเพิ่มมูลค่าของเนื้อหมูด้วย เช่นเดียวกับเรื่องของการตรวจชิมเนื้อหมูสมุนไพร ($\bar{X} = 3.16$) นั้น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมบางรายยังไม่มีประสบการณ์ด้านการเลี้ยง ยังไม่เคยมีโอกาสนสัมผัสกับรสชาติ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสี

และกลิ่นของเนื้อ และซากสุกรมาก่อน ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของเนื้อหมูที่เลี้ยงด้วยสมุนไพรกับที่ไม่ได้เลี้ยงด้วยสมุนไพรได้

ตาราง 3 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อหัวข้อบรรยายและปฏิบัติในการอบรมนี้

ข้อมูลด้านการเลี้ยงสัตว์	ระดับความต้องการ				ค่าเฉลี่ย \bar{X}
	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. เทคนิคการเลี้ยงสุกรขุนและการให้อาหาร	84.62	15.38	-	-	3.84
2. โรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกรขุน	65.78	34.22	-	-	3.37
3. สมุนไพรกับการเลี้ยงสุกร	84.62	15.28	-	-	3.84
4. ต้นทุนกำไรกับการเลี้ยงสุกรขุน	34.22	65.78	-	-	3.36
5. ส่วนประกอบซากสุกรเพื่อจำหน่าย	57.69	30.77	7.69	3.85	3.42
6. การบรรจุหีบห่อ	50.00	26.92	19.23	3.85	3.23
7. การสุขาภิบาลสุกร	73.08	23.08	-3.85	-	3.69
8. การตรวจขี้มเนื้อสุกรสมุนไพร	65.38	9.23	21.54	3.85	3.16
9. การทำวัคซีนและโรคที่สำคัญ	84.62	11.54	3.85	-	3.79
10. ขั้นตอนการขออนุญาตจำหน่ายสุกร	57.69	42.31	-	-	3.58

หมายเหตุ : การแปลความหมายของระดับความพึงพอใจจากค่าเฉลี่ยดังนี้

- พึงพอใจมาก คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.25-4.00
 พึงพอใจปานกลาง คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.26
 พึงพอใจน้อย คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.75-2.51
 ไม่เหมาะสม คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.76

4.4 ข้อเสนอแนะ

4.4.1 ข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการอบรม

1. ควรให้มีเวลาในการอบรมมากกว่านี้เพราะเนื้อหาและแต่ละเรื่องน่าสนใจมาก โดยแบ่งเนื้อหาเป็นเรื่องสั้นๆ และอบรมหลายๆ ครั้งดีมาก
2. สถานที่ไม่ค่อยเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ สถานที่กว้างและสว่างเกินไปทำให้มองภาพและตารางที่ฉายจากวีซีดีโปรเจคเตอร์ไม่ชัด ควรจัดที่สำนักงาน อบต.
3. ขอให้ทาง มอ. ช่วยขยายตลาดชำแหละเนื้อสุกรสมุนไพรและไก่แก่สมาชิกด้วย
4. ควรจัดอบรมลักษณะสัญจรเช่นนี้บ่อยๆ จะดีมากเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่

5. มอ.น่าจะเป็นที่เลี้ยงให้กับชมรมหรือองค์กรทางการเกษตรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ให้ ปฏิบัติภารกิจได้ยั่งยืนและตลอดไป

6. เวลาอบรมแต่ละครั้งไม่ควรเกิน 16.00 น. เพราะเกษตรกรบางคนอยู่ไกล หรือมี ภาระกิจในตอนเย็น

4.4.2 ข้อเสนอแนะของผู้ดำเนินการจัดอบรม

1. ควรชี้แจงและให้ข้อมูลแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอในเรื่องของการจัดทำบัญชี ฟาร์มเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต และผลกำไรที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์แต่ละชนิดเพื่อใช้เป็นข้อมูล ประกอบในการตัดสินใจของผู้ที่เลี้ยงสัตว์อยู่แล้วหรือผู้ที่จะประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ต่อไปในอนาคตว่าจะคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ หรือจะพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ที่มีอยู่เดิมให้เป็นอาชีพหลักทด แทนอาชีพการเกษตรอื่นๆ ได้

2. ควรจัดหาตลาดไว้รองรับเนื้อสุกรสุมนไพรที่เลี้ยงโดยกลุ่มเกษตรกรของทั้ง 4 ตำบล ทั้งในตัวเมืองหาดใหญ่ และสงขลาเพื่อประชาชนจะได้มีโอกาสบริโภค เนื้อสุกรที่ปลอดภัย ผู้เลี้ยงก็มีกำลังใจเพราะมีโอกาสขยายวงกว้างการผลิตออกไปและเลี้ยงแล้วมีตลาดรับซื้อ

3. ควรเปิดการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรและเทคโนโลยีใหม่ตลอดจนเรื่องโรคต่างๆ ให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร หรือผู้ที่กำลังจะเลี้ยงในทั้ง 4 ตำบล อย่างน้อยปีละ 3-4 ครั้ง เพื่อจะได้ทราบ ปัญหาและแลกเปลี่ยนความรู้ในประเด็นต่างๆ ซึ่งกันและกันเพื่อแก้ไขปัญหาได้ทัน่วงทีและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงในพื้นที่ด้วย

4. เอกสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว หรือข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของ มอ. ควรแจกจ่ายไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ หรือผู้นำชุมชนในตำบลหรืออำเภอต่างๆ บ้าง เพื่อเผยแพร่ให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้รับทราบข้อมูลผ่านทางหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน หรือผ่านทางคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

ภาคผนวก 1

=

1 ก – กำหนดการฝึกอบบรมสัญจร การเลี้ยงหมูผสมุนไพร์และการตลาด

1 ข – รายละเอียดของโครงการ

ภาคผนวก 1

กำหนดการ

อบรมสัญจรฉลองครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้โครงการบริการ
วิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการ ต.ท่าข้าม ต.พิจิตร ต.ทุ่งใหญ่ และต.ทุ่งหวัง

จ.สงขลา "การเลี้ยงหมูสมุนไพรและการตลาด"

วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ อบต.พิจิตร

วันที่ 22 มิถุนายน 2548

- 12.30 น. - ผู้เข้าอบรมลงทะเบียนและรับเอกสาร
- 13.00 น. - นายก อบต.พิจิตร กล่าวเปิดการอบรม
- 13.20 น. - การบรรยายโดย รศ.ดร.ยุทธนา ศิริวิธานกุล
 - เทคนิคการเลี้ยงหมูขุนและการให้อาหาร
 - โรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงหมูขุน
 - สมุนไพรกับการเลี้ยงสุกร
- 15.20 น. - พักร้านอาหารว่าง
- 15.30 น. - การบรรยายโดย สัตวแพทย์ปราโมทย์ เพชรศรี
 - การจัดการสุขภาพสุกร
 - การทำวัคซีนและโรคที่สำคัญ
 - ขั้นตอนการขออนุญาตจำหน่ายสุกร
- 16.30 น. - การบรรยายโดย รศ.ดร.ยุทธนา ศิริวิธานกุล
 - ต้นทุน กำไรการเลี้ยงสุกรขุน
 - ส่วนประกอบซากสุกรเพื่อจำหน่าย
 - การบรรจุหีบห่อ
 - การผสมอาหารสุกร
 - การตรวจชิมเนื้อสุกรสมุนไพร
- 17.30 น. - ปิดการอบรม

ภาคผนวก 1 ข

อบรมสัญญาจรฉลองครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ
โครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการ
ต.ท่าข้าม ต.ทุ่งใหญ่ ต.พิจิตร และ ต.ทุ่งหวัง จ.สงขลา
วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุม อบต.พิจิตร
วันที่ 13 กรกฎาคม 2548 ณ ห้องประชุม อบต.ท่าข้าม
วันที่ 27 กรกฎาคม 2548 ณ ห้องประชุม อบต.ทุ่งใหญ่

1. ชื่อโครงการ : อบรมสัญญาจรฉลองครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ

1. การเลี้ยงหมูสมุนไพโร และการตลาด
2. การเลี้ยงไก่สมุนไพโรและการตลาด
3. การปลูกผักปลอดสารพิษ การวางระบบน้ำ และการตลาด

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ:

- 1.1 คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โทรศัพท์ 074 - 211059
- 1.2 สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา
- 1.3 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา
- 1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลพิจิตร ท่าข้าม ทุ่งใหญ่ และทุ่งหวัง

3. คณะกรรมการดำเนินงาน

คณบดี คณะทรัพยากรธรรมชาติ	ที่ปรึกษา
เกษตรจังหวัดสงขลา	ที่ปรึกษา
ปศุสัตว์จังหวัดสงขลา	ที่ปรึกษา
นายก อบต. และปลัด อบต.พิจิตร	ที่ปรึกษา
นายก อบต. และปลัด อบต.ท่าข้าม	ที่ปรึกษา
นายก อบต. และปลัด อบต.ทุ่งใหญ่	ที่ปรึกษา
นายก อบต. และปลัด อบต.ทุ่งหวัง	ที่ปรึกษา
รศ.ดร.ยุทธนา ศิริวิธนนกุล	หัวหน้าโครงการ
รศ.ดร.ยุพินพรรณน ศิริวิธนนกุล	กรรมการ
สัตวแพทย์ปราโมทย์ เพชรศรี	กรรมการ
สัตวแพทย์จุฑาศัน นิยมไทย	กรรมการ
นางสาวพรทิพย์ สุวรรณศิริ	กรรมการ

นายปฐมพงศ์ วงษ์เลี้ยง
ผศ.สุธา วัฒนสิทธิ์
นางรสสุคนธ์ แก้วมณี

กรรมการ
กรรมการและเลขานุการ
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

4. ผู้ประสานงานในพื้นที่

นายสมปอง สุขสว่าง
นายบริพัทธ์ เสือกลับ
นางวัชรีย์ ธรรมปาโล
นางสาวจันทร์ภาพร จรรย์านุกูล

ผู้ประสานงาน อบต. หุ้งใหญ่
ผู้ประสานงาน อบต. หุ้งหวัง
ผู้ประสานงาน อบต. ท่าข้าม
ผู้ประสานงาน อบต. พิจิตร

5. หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้สนับสนุนงบประมาณให้คณะทำงานจาก คณะทรัพยากรธรรมชาติ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะอุตสาหกรรมเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลาจัดทำโครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการ : การพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเนื้อสุกร เนื้อไก่สมุนไพร และผักปลอดสารพิษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยในปี พ.ศ. 2547 ได้เริ่มโครงการเกษตรนาร่อง มีการเลี้ยงสุกรสมุนไพร การปลูกฝรั่งที่บ้าน เริ่มต้นการเลี้ยงไก่สมุนไพร และการปลูกผักปลอดสารพิษบ้างแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลาย และเนื่องจากปี พ.ศ. 2548 เป็นปีครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้การทำกิจกรรมทางการเกษตรเกิดประโยชน์ต่อชุมชน จึงเห็นควรจัดโครงการอบรมผู้จรรยาในพื้นที่ทั้ง 4 ตำบลข้างต้น โดยเป็นการนำความรู้เข้าไปสู่ชุมชน และได้เห็นปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และเป็นการกระตุ้นให้นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานของรัฐเข้าไปร่วมกันพัฒนาชุมชน ให้เกิดประโยชน์อีกทั้งช่วยให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมอบรม เพื่อนำความรู้ใหม่ ไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป

6. วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำกิจกรรมทางด้านเกษตรให้กับชุมชน เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ
2. เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการเลี้ยงหมูสมุนไพร การเลี้ยงไก่สมุนไพร การปลูกผักปลอดสารพิษ การวางระบบน้ำ และการตลาดให้กับเกษตรกร ในพื้นที่ ต.พิจิตร ต.ท่าข้าม ต.หุ้งใหญ่ และ ต.หุ้งหวัง จ.สงขลา
3. เพื่อเป็นการทำงานร่วมกันของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด กับองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 4 แห่ง

4. เพื่อคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเลี้ยงหมูผสมพันธุ์ เลี้ยงไก่ผสมพันธุ์ และปลูกผักปลอดสารพิษต่อไป

7. คณะวิทยากร

1. การเลี้ยงหมูผสมพันธุ์ และการตลาด : รศ.ดร.ยุทธนา ศิริวัฒนกุล และสัตวแพทย์ปราโมทย์ เพชรศรี
2. การเลี้ยงไก่ผสมพันธุ์ และการตลาด : ผศ.สุธา วัฒนสิทธิ์ และสัตวแพทย์สุทัศน์ นิยมไทย
3. การปลูกผักปลอดสารพิษ การวางระบบน้ำ และการตลาด : รศ.ดร.ชวัญจิตร สันติประชา คุณพรทิพย์ สุวรรณศิริ นายปฐมพงศ์ วงษ์เลี้ยง และนายประเดิม อนันต์

8. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เข้าอบรมจะเป็นเกษตรกรและครู ใน ต.พิจิตร ต.ท่าข้าม ต.ทุ่งใหญ่ และ ต.ทุ่งหวัง ประมาณ 60-75 คน โดยแต่ละหลักสูตรจะมีเกษตรกร และครูเข้าอบรมประมาณ 20-25 คน

9. วัน เวลา และสถานที่ในการจัดอบรม

1. วันที่ 22 มิถุนายน 2548 เวลา 13.00 - 17.30 น. : อบรมการเลี้ยงหมูผสมพันธุ์ และการตลาด ณ สำนักงาน อบต. ต.พิจิตร
2. วันที่ 13 กรกฎาคม 2548 เวลา 13.00 - 17.30 น. : อบรมการเลี้ยงไก่ผสมพันธุ์ และการตลาด ณ สำนักงาน อบต.ท่าข้าม
3. วันที่ 27 กรกฎาคม 2548 เวลา 13.00 - 17.30 น. : อบรมการปลูกผักปลอดสารพิษ การวางระบบน้ำ และการตลาด ณ สำนักงาน อบต. ทุ่งใหญ่

10. การแจ้งความจำนงเข้าอบรม

ผู้ประสานงานแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล เปิดรับสมัครเกษตรกร และครูที่สนใจเข้ารับการอบรมหลักสูตรละ 5-7 คน ต่อ 1 อบต. โดยจัดส่งรายชื่อผู้เข้าอบรมไปยังผู้ประสานงาน อบต. ในกำหนดวันดังกล่าว

1. อบรมการเลี้ยงหมูผสมพันธุ์ : แจ้งความจำนงที่ คุณจันทราพร จริญญากุล (อบต.พิจิตร โทร. 074 - 382477) ภายในวันที่ 13 - 17 มิถุนายน 2548 อบต.ละ 5-7 คน (ยกเว้นอบต.พิจิตร 7 - 10 คน)

2. อบรมการเลี้ยงไก่ผสมพันธุ์ : แจ้งความจำนงที่ คุณวัชรีย์ ธรรมปาโล (อบต.ท่าข้าม โทร. 074 - 375100, 074 - 357382) ภายในวันที่ 27 มิถุนายน ถึง 1 กรกฎาคม 2548 อบต.ละ 5 - 7 คน (ยกเว้นอบต.ท่าข้าม 7 - 10 คน)

3. อบรมการปลูกผักปลอดสารพิษ : แจ้งความจำนงที่คุนสมปอง สุรสว่าง (อบต.ทุ่งใหญ่ โทร. 074 - 219198) ภายในวันที่ 11 - 15 กรกฎาคม 2548 อบต.ละ 5 - 7 คน (ยกเว้น อบต.ทุ่งใหญ่ 7-10 คน)

11. การจัดสวัสดิการผู้เข้าอบรม

ผู้เข้าร่วมอบรมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น โดยคณะผู้จัดประชุมจะรับผิดชอบค่าอาหารว่าง เครื่องดื่ม เอกสารการอบรม ตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ผัก และตัวอย่างเนื้อหมูสมุนไพร โดยขอความกรุณาให้ผู้เข้ารับการอบรมรับผิดชอบเดินทางมายังสถานที่จัดอบรม

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรที่เข้าอบรมจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงหมูด้วยสมุนไพร เลี้ยงไก่ด้วยสมุนไพร การปลูกผักปลอดสารพิษ การจัดระบบน้ำ และการตลาด
2. ได้สมาชิกเข้าร่วมโครงการเลี้ยงหมูสมุนไพร เลี้ยงไก่สมุนไพร และปลูกผักปลอดสารพิษ
3. เกิดการทำงานร่วมกันของหน่วยงานระดับองค์การบริหารส่วนตำบล กับมหาวิทยาลัย และสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา
4. เป็นการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน เนื่องในโอกาสครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ

13. การประเมินผลการอบรม

ในการอบรมครั้งนี้ จะมีการประเมินผลการอบรม เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดอบรมครั้งต่อไป

14. งบประมาณ

1. การอบรมการเลี้ยงหมูสมุนไพร และการตลาด

- ค่าเอกสารฝึกอบรม 30 ชุด ๆ ละ 80 บาท	2,400 บาท
- ค่าตัวอย่างสมุนไพร และวัตถุดิบอาหารสัตว์	1,000 บาท
- ค่าตัวอย่างเนื้อสุกร การบรรจุหีบห่อ	1,000 บาท
- ค่าวิทยากร 4 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท	2,400 บาท
- ค่าผู้ช่วยวิทยากร 4 ชั่วโมง ๆ ละ 100 บาท 2 คน	800 บาท
- ค่าล่วงเวลานักงานขับรถ 1 คน เจ้าหน้าที่ 2 คน คนละ 200 บาท จำนวน 1 วัน	600 บาท
- ค่าจ้างเหมาพิมพ์ดีด 2 วัน ๆ ละ 200 บาท	400 บาท
- ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่ม 30 คน 1 มื้อ	750 บาท

- ค่าฟิล์ม สื่อการสอน วัสดุประชาสัมพันธ์	1,500 บาท
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	200 บาท
- ค่าจ้างเหมาประเมินผลการอบรม	3,000 บาท
- สรรองจ่ายอื่น ๆ	300 บาท
รวม	14,350 บาท

2. การเลี้ยงไก่สมุนไพร และการตลาด

- ค่าเอกสารฝึกอบรม 30 ชุด ๆ ละ 80 บาท	2,400 บาท
- ค่าตัวอย่างสมุนไพร และวัตถุดิบอาหารสัตว์ ค่าวัคซีน และอุปกรณ์	1,400 บาท
- ค่าตัวอย่างเนื้อไก่ และการบรรจุหีบห่อ	1,000 บาท
- ค่าวิทยากร 4 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท	2,400 บาท
- ค่าผู้ช่วยวิทยากร 4 ชั่วโมง ๆ ละ 100 บาท 2 คน	800 บาท
- ค่าล่วงเวลาพนักงานขับรถ 1 คน เจ้าหน้าที่ 2 คน ๆ ละ 200 บาท จำนวน 1 วัน	600 บาท
- ค่าจ้างเหมาพิมพ์ดีด 2 วัน ๆ ละ 200 บาท	400 บาท
- ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่ม 30 คน 1 มื้อ	750 บาท
- ค่าฟิล์ม สื่อการสอน วัสดุประชาสัมพันธ์	1,500 บาท
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	200 บาท
- ค่าจ้างเหมาประเมินผลการอบรม	3,000 บาท
- สรรองจ่ายอื่น ๆ	300 บาท
รวม	14,750 บาท

3. การปลูกผักปลอดสารพิษ การวางระบบน้ำและการตลาด

- ค่าเอกสารฝึกอบรม 30 ชุด ๆ ละ 80 บาท	2,400 บาท
- ค่าตัวอย่างผัก เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ฯลฯ	1,500 บาท
- ค่าอุปกรณ์สารป้องกันแมลง อุปกรณ์ระบบน้ำ อุปกรณ์ปลูก บรรจุหีบห่อ ฯลฯ	3,000 บาท
- ค่าวิทยากร 4 ชั่วโมง ๆ ละ 600 บาท	2,400 บาท
- ค่าผู้ช่วยวิทยากร 4 ชั่วโมง ๆ ละ 100 บาท 2 คน	800 บาท
- ค่าล่วงเวลาพนักงานขับรถ 1 คน เจ้าหน้าที่ 2 คน ๆ 200 บาท จำนวน 1 วัน	600 บาท

- ค่าจ้างเหมาพิมพ์ติด 2 วันละ 200 บาท	400 บาท
- ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่ม 30 คน 1 มื้อ	750 บาท
- ค่าฟิล์ม สื่อการสอน วัสดุประชาสัมพันธ์	1,500 บาท
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	200 บาท
- ค่าจ้างเหมาประเมินผลการอบรม	3,000 บาท
- สรรองจ่ายอื่น ๆ	300 บาท
รวม	16,850 บาท
รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด	45,950 บาท

หมายเหตุ ขออนุมัติตัวจ่ายทุกรายงานร่วมกัน

15. กำหนดการอบรม

1. วันที่ 22 มิถุนายน 2548 : การเลี้ยงหมูสมุนไพร และการตลาด
 - 12.30 น. : ผู้เข้าอบรมลงทะเบียนและรับเอกสาร
 - 13.00 น. : นายก อบต.พิจิตร กล่าวเปิดการอบรม
 - 13.20 น. : การบรรยาย โดย รศ.ดร.ยุพธนา ศิริวิธานนุกุล
 - เทคนิคการเลี้ยงหมูขุน และการให้อาหาร
 - โรงเรือน และอุปกรณ์เลี้ยงหมูขุน
 - สมุนไพร กับการเลี้ยงสุกร
 - 15.20 น. : พักรอาหารว่าง
 - 15.30 น. : การบรรยายโดย สัตวแพทย์ปราโมทย์ เพชรศรี
 - การจัดการสุขภาพสุกร
 - การทำวัคซีนและโรคที่สำคัญ
 - ขั้นตอนการขออนุญาตจำหน่ายสุกร
 - 16.30 น. : การบรรยายโดย รศ.ดร.ยุพธนา ศิริวิธานนุกุล
 - ต้นทุน กำไรการเลี้ยงสุกรขุน
 - ส่วนประกอบซากสุกรเพื่อจำหน่าย
 - การบรรจุหีบห่อ
 - การผสมอาหารสุกร
 - การตรวจชิมเนื้อสุกรสมุนไพร
 - 17.30 น. : ปิดการอบรม

2. วันที่ 13 กรกฎาคม 2548 : การเลี้ยงไก่สมุนไพร และการตลาด

12.30 น. : ผู้เข้ารับการอบรมลงทะเบียนและรับเอกสาร

13.00 น. : นายก อบต.ท่าข้ามกล่าวเปิดการอบรม

13.20 น. : การบรรยาย โดย ผศ.สุธา วัฒนสิทธิ์

- เทคนิคการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อขายเนื้อ และการให้อาหาร
- โรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมือง
- การตอนไก่เพศผู้เพื่อขุนขาย
- แนวทางการใช้สมุนไพร เพื่อเลี้ยงไก่พื้นเมือง

15.20 น. : พักรับประทานอาหารว่าง

15.30 น. : การบรรยายโดย สัตวแพทย์สุทัศน์ นิยมไทย

- การจัดการสุขภาพไก่พื้นเมือง
- การทำวัคซีน และโรคที่สำคัญ
- ขั้นตอนการขออนุญาตรับรองฟาร์มและขนย้าย

16.30 น. : บรรยายโดย ผศ.สุธา วัฒนสิทธิ์

- ต้นทุนกำไรการเลี้ยงไก่พื้นเมืองขายเนื้อ
- ชิ้นส่วน ซากไก่ เพื่อการจำหน่าย และการบรรจุหีบห่อ
- การผสมอาหารไก่

17.30 น. - ปิดการอบรม

3. วันที่ 27 กรกฎาคม 2548 : การปลูกผักปลอดสารพิษการวางระบบน้ำ และการตลาด

12.30 น. : ผู้เข้ารับการอบรมลงทะเบียน

13.00 น. : นายก อบต.ทุ่งใหญ่ กล่าวเปิดการอบรม

13.20 น. : การบรรยาย โดย รศ.ดร.ขวัญจิตร สันติประชา

- ชนิดของพันธุ์ผักที่ตลาดต้องการ
- การปลูกและการดูแลให้ปุ๋ย
- ศัตรูผักที่สำคัญและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ปลอดภัย

14.50 น. : พักรับประทานอาหารว่าง

15.00 น. : การบรรยายโดย คุณพรทิพย์ สุวรรณศิริ

- การเตรียมสารกำจัดศัตรูพืชที่ปลอดภัย
- การใช้สารกำจัดศัตรูพืชที่ปลอดภัย

16.00 น. : การบรรยายโดย นายปฐมพงศ์ วงษ์เลี้ยง

- การวางผังระบบน้ำในแปลงผัก
- การบำรุงรักษา และการจัดการระบบน้ำ

17.00 น. : บรรยายโดยนายประเดิม อนันต์

- เทคนิคการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการตลาด

17.30 น. : ปิดการอบรม

=

ภาคผนวก 2

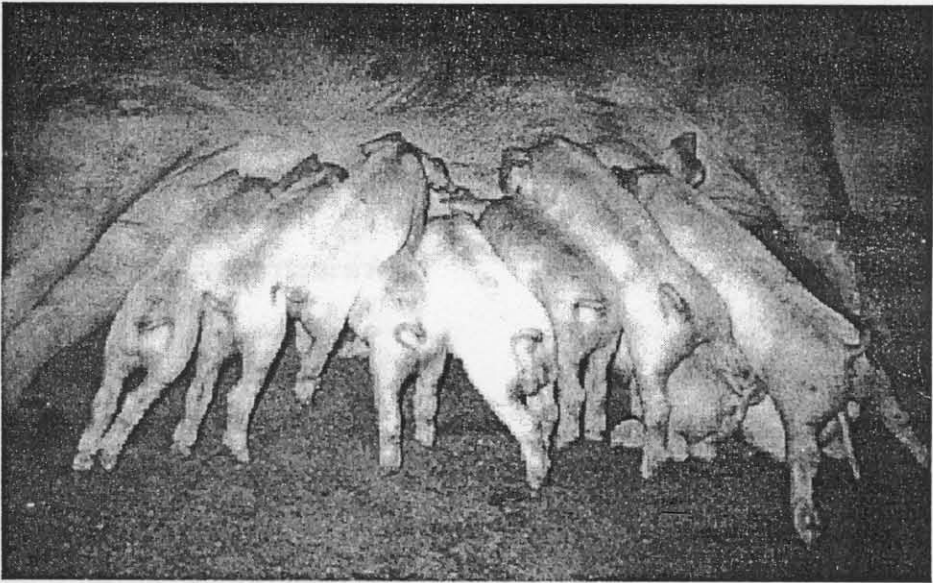
1

เอกสารประกอบการบรรยาย

การเลี้ยงสุกร

สำหรับผู้เริ่มต้นอาชีพการเลี้ยงสุกร

โดย

รศ.ดร.ยุทธนา ศิริวิธนนกุล

ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

เอกสารประกอบการบรรยาย

อบรมสัญญาจรฉลองครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ

โครงการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนเชิงบูรณาการ

เรื่อง การเลี้ยงหมูสมุนไพร และการตลาด

วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุม อบต.พิจิตร

อ.นาหม่อม จ.สงขลา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	1
การเลี้ยงสุกรกับการเพิ่มมูลค่าสินค้า	1
แนวโน้มการเลี้ยงสุกรของประเทศไทย	1
ชีพจักรของสุกร	2
พันธุ์สุกรที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย	2
การคัดเลือกเพื่อปรับปรุงพันธุ์สุกร	5
ระบบการสืบพันธุ์สุกร	7
การแสดงออกทางด้านการสืบพันธุ์	10
หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงดูสุกรระยะต่าง ๆ	12
ระยะอุมท้อง	12
ระยะแม่สุกรก่อนคลอดและหลังคลอด	13
ระยะสุกรหลังคลอดถึงหย่านม	14
ระยะลูกสุกรหลังหย่านม-น้ำหนัก 95 กิโลกรัม	15
การเลี้ยงดูสุกรพ่อแม่พันธุ์	16
หลักปฏิบัติในการผสมพันธุ์สุกร	16
เทคนิคการเลี้ยงสุกรขุน และการให้อาหาร	17
โรงเรือน และอุปกรณ์การเลี้ยงสุกรขุน	21
สมุนไพรกับการเลี้ยงสุกร	22
การใช้สมุนไพรสูตรพูพี 1 ในการเลี้ยงสุกรขุน	23
การศึกษารสชาติของเนื้อสุกรสมุนไพร	23
ต้นทุนกำไรการเลี้ยงสุกรขุน	24
ส่วนประกอบของซากสุกรเพื่อจำหน่าย	25
การผสมอาหารสุกร	26
บรรณานุกรม	26

การเลี้ยงสุกร

สำหรับผู้เริ่มต้นอาชีพการเลี้ยงสุกร

คำนำ

อาชีพการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหนึ่งที่นิยมเลี้ยงกันมาช้านานแล้ว เกษตรกรบางรายก็ยึดอาชีพนี้เป็นอาชีพหลัก และบางรายก็ยึดเป็นอาชีพรองสำหรับเสริมรายได้ให้ครอบครัว การเลี้ยงสุกรในประเทศไทยมีทั้งที่เลี้ยงเป็นอุตสาหกรรม และเลี้ยงแบบรายย่อย สำหรับผู้ที่จะเริ่มต้นอาชีพการเลี้ยงสุกรนั้น ควรจะเริ่มจากขนาดเล็กและต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิชาการทางด้านการเลี้ยงสุกรด้วย นอกจากนี้ต้องเข้าใจกลไกด้านการตลาด สภาวะหรือปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงสุกร การขึ้นลงของราคาวัตถุดิบและราคาสุกร การคำนวณต้นทุนและรายได้ในการเลี้ยงสุกร ซึ่งถ้าผู้ที่เริ่มต้นการเลี้ยงมีความรู้เหล่านี้แล้ว ก็เป็นที่มั่นใจได้ว่าจะยึดอาชีพการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพของครอบครัวตลอดไปได้อย่างแน่นอน

การเลี้ยงสุกรกับการเพิ่มมูลค่าสินค้า

สุกรเป็นสัตว์ที่ช่วยเปลี่ยนวัตถุดิบทางการเกษตร เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ข้าวฟ่าง ใบกระถิน หรือผลพลอยได้จากโรงงานอุตสาหกรรมทางการเกษตร เช่น รำข้าว ปลายข้าว กากถั่วเหลือง กากเนื้อในเมล็ดปาล์ม กากเมล็ดยางพารา กากมะพร้าว ปลาป่น เนื้อป่น เป็นต้น ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้จะมีราคาถูก หรือมนุษย์ไม่สามารถนำมาใช้บริโภคได้ แต่สุกรสามารถเปลี่ยนให้เป็นเนื้อที่มีราคาแพงขึ้น และมนุษย์สามารถกินได้ นอกจากนี้การเลี้ยงสุกรยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชีพอื่น ๆ มากมาย ช่วยทำให้สินค้าต่าง ๆ มีมูลค่าเพิ่มขึ้น (value adding หรือ added value) มีการจ้างงานมากขึ้น ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลายอย่าง นักเศรษฐศาสตร์หลายคนกล่าวว่าสินค้าใดก็ตามที่ทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องหรือทำให้สินค้าตัวอื่นมีการเพิ่มมูลค่าได้ หรือสินค้าตัวนั้นเองมีการเพิ่มมูลค่าได้หลายแบบ สินค้าตัวนั้นจะมีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อประเทศ เพราะจะทำให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนมากขึ้นในตลาด เกิดการเพิ่มรายได้มากขึ้นให้กับประชาชน และประเทศ

แนวโน้มการเลี้ยงสุกรของประเทศไทย

ประเทศไทยมีการเลี้ยงสุกรมาช้านานแล้ว โดยจะเลี้ยงสุกรพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ พันธุ์ราดจะเลี้ยงแถบจังหวัดนครราชสีมา (โคราช) พันธุ์โหล่ซึ่งนำมาจากประเทศจีน พันธุ์ควายเลี้ยงแถบจังหวัดนครปฐม และพันธุ์ซี่พราเลี้ยงอยู่แถวจังหวัดภาคใต้ และเมื่อประมาณ 40 ปี ที่ผ่านมามีการนำสุกรจากประเทศยุโรปและสหรัฐอเมริกาเข้ามาปรับปรุงพันธุ์สุกรของประเทศไทยให้ดีขึ้น และแต่เดิมเป็นการเลี้ยงแบบได้ทุนบ้านก็ได้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนเลี้ยงเป็นฟาร์มขนาดใหญ่แบบเกษตรอุตสาหกรรม ปริมาณการเลี้ยงสุกรของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้

1. ราคาสุกรมีชีวิต ปีใดที่สุกรมีชีวิตมีราคาสูงปีนั้นปริมาณสุกรที่เลี้ยงจะมีย่อย และในปีถัดไป 1-2 ปี ปริมาณสุกรจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งราคาสุกรมีชีวิตเริ่มลดลงแสดงว่าปีนั้นปริมาณการเลี้ยงสุกรมีมาก

2. ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ ถ้าปีใดราคาวัตถุดิบมีราคาถูกแสดงว่าปีนั้นมีปริมาณการเลี้ยงสุกรน้อยทำให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงสุกรมากขึ้น เพราะว่าราคาวัตถุดิบถูก และถัดมา 1-2 ปี ราคาวัตถุดิบจะแพงขึ้น แสดงว่าปีนั้นมีปริมาณการเลี้ยงสุกรมาก

3. โรคระบาดและอัตราดอกเบี้ย ปีใดมีโรคระบาดในสุกรโดยเฉพาะโรคปากและเท้าเปื่อย (foot and mouth disease, FMD) ซึ่งจะเกิดกับพ่อแม่พันธุ์เป็นส่วนใหญ่จะทำให้ปีถัดไปมีปริมาณสุกรที่เลี้ยงลดลง นอกจากนี้ภาวะเศรษฐกิจก็มีส่วนสำคัญโดยเฉพาะอัตราดอกเบี้ยถ้าดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ต่ำ เกษตรกรจะนำเงินที่มีอยู่หรือไปกู้เงินมาเลี้ยงสุกร แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้สูงเกษตรกรก็จะชะลอการเพิ่มการเลี้ยงสุกร

จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ปริมาณการเลี้ยงสุกรของประเทศไทยขึ้น ๆ ลง ๆ โดยเฉพาะปริมาณการเลี้ยงสุกรของประเทศไทยจะขึ้น ๆ ลง ๆ ทุก 3 ปี

ชีพจักรของสุกร

โดยปกติสุกรจะมีชีพจักรประมาณ 1 ปี โดยคิดตั้งแต่เกิดและจนกระทั่งตัวมันเองให้ลูกครั้งแรก สำหรับอายุการใช้งานของพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์จะเริ่มใช้งานเมื่อมีอายุประมาณ 8 เดือน หรือน้ำหนักประมาณ 90-100 กิโลกรัม และจะใช้งานไปจนกระทั่งมีอายุไม่เกิน 4 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสุขภาพของสุกรแต่ละตัวด้วย ในกรณีแม่สุกรพันธุ์ส่วนใหญ่จะใช้งานจนกระทั่งให้ลูกได้ประมาณ 6-7 ครอก แต่แม่สุกรบางตัวที่สุขภาพดีอาจให้ลูกได้ถึง 8 ครอก และแม่สุกรส่วนใหญ่จะให้ลูกครอกละประมาณ 10-11 ตัว โดยเฉลี่ยแล้วแม่สุกร 1 ตัว จะให้ลูกทั้งหมดประมาณ 60-70 ตัว ตลอดอายุที่ใช้งาน ในกรณีสุกรขุนที่เลี้ยงไว้สำหรับส่งโรงฆ่าจะใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 5 เดือน ถึง 5 เดือนครึ่ง สำหรับน้ำหนักและอายุสุกรระยะต่าง ๆ ตามชีพจักรของสุกรได้แสดงในตารางที่ 1

พันธุ์สุกรที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทย

ปัจจุบันมีสุกรพันธุ์ต่างประเทศที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทยประมาณ 3 พันธุ์ คือ แลนด์เรซ ลาร์จไวท์ และดิวรี่ ส่วนพันธุ์อื่น ๆ มีเลี้ยงบ้างแต่ไม่ค่อยนิยมเท่าที่ควร สำหรับรายละเอียดของสุกรพันธุ์ต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. พันธุ์ลาร์จไวท์ (Large white) เป็นสุกรพันธุ์ที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทยมาช้านาน มีถิ่นกำเนิดในประเทศอังกฤษ โดยเรียกชื่อว่าพันธุ์ยอร์กเชียร์ (Yorkshire) ต่อมาถูกนำไปปรับปรุงพันธุ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาและเรียกชื่อใหม่ว่าลาร์จไวท์ เป็นพันธุ์ที่มีขนสีขาวตลอดลำตัวมีใบหูใหญ่และตั้ง เป็นพันธุ์ที่มีลำตัวยาว ไหล่และหลังกว้าง ขาแข็งแรงให้เนื้อเบคอน (bacon) หรือเนื้อสามชั้นดีพันธุ์หนึ่ง ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงพันธุ์ให้สร้างเนื้อแดงมากขึ้น มีความหนาไขมันสันหลังเฉลี่ย 1-1.5 เซนติเมตร

ตารางที่ 1 แสดงอายุและน้ำหนักสุกรระยะต่าง ๆ

อายุ (สัปดาห์)	ชนิดสุกร	น้ำหนักโดยประมาณ (กิโลกรัม)
1 วัน	ลูกสุกรแรกเกิด	1.5
3-5	ลูกสุกรหย่านมก่อนกำหนด	6-10
8 (2 เดือน)	ลูกสุกรหย่านมตามธรรมชาติ	20-22
4-10	สุกรเล็ก	10-25
10-17	สุกรรุ่น	25-65
17-22	สุกรขุน (ตั้งแต่เกิด-ให้กินอาหารเต็มที่)	65-95
17-32 (8 เดือน)	สุกรสาว (จำกัดอาหาร)	65-100
114 วัน	อู้มท้อง-คลอดลูก	130-140

โดยเฉลี่ยแม่สุกรจะให้ลูกครั้งแรกอายุประมาณ 1 ปี

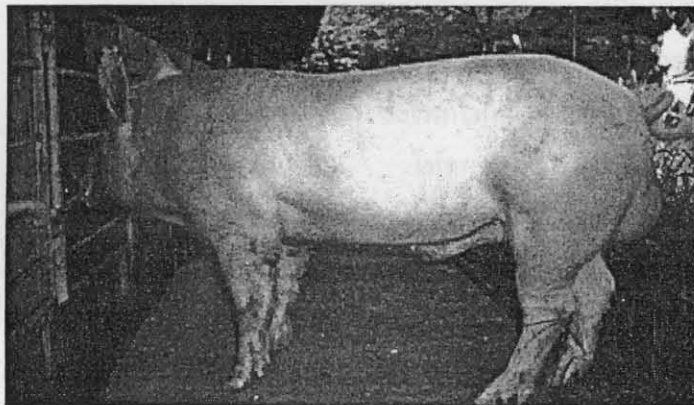
หมายเหตุ 1. บางครั้งเรียกสุกรหลังหย่านม 3 สัปดาห์ ถึงน้ำหนักประมาณ 25 กิโลกรัมว่าลูกสุกรหลังหย่านม

ที่น้ำหนัก 95 กิโลกรัม เป็นพันธุ์สุกรที่ให้ลูกตกเฉลี่ยต่อครอกประมาณ 11-13 ตัว และเลี้ยงลูกเก่ง จึงนิยมนำมาเป็นแม่พันธุ์และพ่อพันธุ์ในการผลิตแม่สุกรลูกผสมสองสาย สุกรพันธุ์ลาร์จไวท์มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยวันละประมาณ 850-900 กรัม และมีประสิทธิภาพการใช้อาหารประมาณ 2.4 สายพันธุ์เดนมาร์กหรือแคนาดาจะให้เนื้อแดงสูงไขมันบาง

2. พันธุ์แลนดรีซ (Landrace) เป็นสุกรที่ให้เนื้อเบคอนดีที่สุดในโลก นิยมเลี้ยงในประเทศไทยเช่นกัน มีถิ่นกำเนิดในประเทศเดนมาร์ก (Denmark) ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงพันธุ์ในหลายประเทศ โดยสายพันธุ์ที่ปรับปรุงในแต่ละประเทศจะมีลักษณะเด่นและด้อยแตกต่างกัน เช่น อเมริกันแลนดรีซ (America Landrace) ลำตัวจะยาวและลิกเลี้ยงลูกเก่งให้เนื้อเบคอนดีแต่จะมีไขมันมากกว่าสายพันธุ์ประเทศอื่น บริติชแลนดรีซ (British Landrace) เป็นสายพันธุ์ที่มีขาหลังแข็งแรง ลำตัวยาวให้เนื้อแดงมากพอสมควร เดนมาร์กแลนดรีซ (Denmark Landrace) เป็นสายพันธุ์ที่ให้เนื้อแดงสูงไขมันสันหลังบางเนื้อมีสีแดง ขาแข็งแรงแต่ต้องให้อาหารที่มีโปรตีนสูงจึงจะได้ผลดี เบลเยียมแลนดรีซ (Belgium Landrace) เป็นสายพันธุ์ที่ให้เนื้อแดงสูงสะโพกใหญ่กว่าสายพันธุ์อื่น แต่มีข้อเสียที่ข้อคางและข้อขาหลังจะอ่อนกว่าสายพันธุ์อื่น เนื้อเป็นสีชมพู

สุกรพันธุ์นี้มีสีขาวตลอดลำตัว ผิวหนังบางกว่าพันธุ์ลาร์จไวท์ ใบหูใหญ่และปรก สะโพกใหญ่ ลำตัวยาวให้ลูกตกเฉลี่ยครอกละ 11-13 ตัว เลี้ยงลูกเก่ง มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยวันละ 830-880 กรัม มีประสิทธิภาพการใช้อาหารประมาณ 2.5 เหมาะสำหรับใช้เป็นพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ในการผลิตแม่สุกรลูกผสมสองสาย

3. พันธุ์ดูโรค (Duroc) เป็นพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิดมาจากในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นพันธุ์ที่มีเนื้อนุ่ม และถือว่าเป็นสายพันธุ์จากประเทศอเมริกา

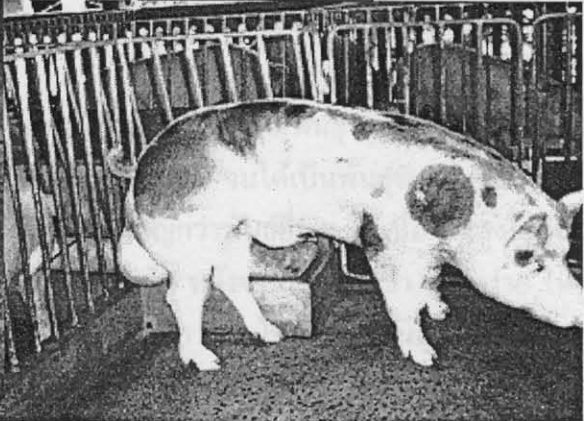
พันธุ์ลาร์จไวท์

พันธุ์แลนด์เรซ

พันธุ์ดูรีค

พันธุ์พิเทรน

ภาพที่ 1 แสดงภาพสุกรพันธุ์ ลาร์จไวท์ แลนด์เรซ ดูรีค และพิเทรน

3. พันธุ์ดูโรค (Duroc) เป็นพันธุ์ที่นิยมเลี้ยงมานานในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นพันธุ์ที่ให้เนื้อแดงสูง และถ้าเป็นสายพันธุ์จากประเทศเดนมาร์ก และแคนาดาจะให้เนื้อแดงสูงกว่าสายพันธุ์จากสหรัฐอเมริกา และน้ำหนักโตเต็มวัยจะเล็กกว่าสายพันธุ์จากสหรัฐอเมริกาด้วย เมื่อใช้เป็นพ่อพันธุ์ทำให้สามารถใช้ผสมพันธุ์แม่สุกรสาวหรือแม่สุกรนางที่มีขนาดเล็กได้

สุกรพันธุ์ดูโรคมีขนสีน้ำตาล ตั้งแต่น้ำตาลอ่อนจนถึงน้ำตาลแก๊โบหูเล็ก และปรกที่ปลายหู ลำตัวโค้งหลังและไหล่กว้าง สะโพกใหญ่ เนื้อแดงมีสีแดง เลี้ยงง่าย หนักหนาขนหยาบ ทำให้เวลาฆ่าจะขาดขนลำบากกว่าพันธุ์อื่น ให้ลูกตกสู่พันธุ์ลาร์จไวท์และพันธุ์แลนด์เรซไม่ได้ จะให้ลูกเฉลี่ยครอกละประมาณ 9-10 ตัว เป็นพันธุ์ที่เลี้ยงง่ายเจริญเติบโตเร็วเฉลี่ยวันละ 850-950 กรัม มีประสิทธิภาพการใช้อาหารประมาณ 2.40 นิยมใช้เป็นพ่อพันธุ์ในการผลิตสุกรขุนสามสาย

4. พันธุ์เบอร์กเชียร์ (Berkshire) เป็นพันธุ์สุกรที่นิยมเลี้ยงมานานในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เคยนำเข้ามาเลี้ยงในประเทศไทยในระยะแรกๆ แต่ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมเนื่องจากมีขนดำทำให้พ่อค้าขายเนื้อสุกรกดราคาได้และจะพูดในทำนองว่าสุกรที่เกษตรกรเลี้ยงมีสายเลือดสุกรพื้นบ้าน นอกจากนี้หนังที่ได้จากการฆ่าสุกรพันธุ์นี้จะมีขนดำๆ ติดอยู่ทำให้ขายหนังสุกรได้ราคาไม่ดีด้วย

สุกรพันธุ์นี้มีขนสีดำตลอดลำตัวยกเว้น ขาทั้ง 4 ข้าง ปลายหางและหน้าผากบริเวณจมูกมีเป็นสีขาว มีรูปร่างคล้ายพันธุ์ลาร์จไวท์ แต่การพัฒนาพันธุ์จะช้าไม่ก้าวหน้าเหมือนพันธุ์ลาร์จไวท์

5. พันธุ์แฮมเชียร์ (Hampshire) เป็นสุกรที่นิยมเลี้ยงในประเทศสหรัฐอเมริกา เคยนำมาเลี้ยงในเมืองไทย แต่ปัจจุบันไม่นิยมเช่นกัน ด้วยเหตุผลเหมือนพันธุ์เบอร์กเชียร์ มีขนสีดำตลอดลำตัว และมีขนสีขาวพาดตั้งแต่ขาน้ำตาลด้านซ้ายผ่านไหล่ไปถึงขาน้ำตาลด้านขวา มีรูปร่างคล้ายพันธุ์ดูโรค แต่มีข้อดีคือพันธุ์ดูโรคไม่ได้ ปัจจุบันมีบริษัทเอกชนนำมาผลิตพ่อพันธุ์ 2 สาย ช่วยให้สุกรขุนเติบโตไวให้เนื้อแดงสูง

6. พันธุ์พิเทรน (Pietrain) เป็นสุกรลูกผสมที่ได้จากการผสมพันธุ์ระหว่างพันธุ์ไพรแลนด์ จุดดำกับสุกรพันธุ์สีขาวของเบลเยียม และคัดเลือกพันธุ์มาเรื่อยๆ จนได้เป็นพันธุ์พิเทรนที่มีขนสีขาวตลอดลำตัว และมีจุดดำตามบริเวณลำตัว เป็นสุกรที่มีตะโพกใหญ่กว่าพันธุ์อื่นๆ ให้เนื้อแดงสูงไขมันสันหลังบาง เติบโตเร็วในช่วงหลังหย่านมถึงน้ำหนัก 70-75 กิโลกรัม หลังจากนั้นจะโตช้า ตกใจง่าย ให้ลูกไม่ตกกระดูกเชิงกรานแคบเนื่องจากมีกล้ามเนื้อพิเศษบริเวณตะโพก นิยมใช้เป็นพ่อพันธุ์ในการผลิตสุกรขุนลูกผสมสามสาย ปัจจุบันมีการเลี้ยงในประเทศไทยบ้าง มีการปรับปรุงพันธุ์ใหม่ทำให้ไม่ซ้อค่าง่ายเหมือนแต่ก่อน ให้เนื้อสันหลังและเนื้อสะโพกมาก แต่เนื้อแดงจะสีอ่อน

การคัดเลือกเพื่อปรับปรุงพันธุ์สุกร

ในการเลี้ยงสุกรเพื่อผลิตเป็นการค้า ผู้เลี้ยงต่างก็ตั้งเป้าหมายที่จะให้สุกรภายในฟาร์มมีคุณภาพดีอยู่เสมอ หรือมีคุณภาพดีขึ้นเรื่อยๆ การตั้งเป้าหมายเช่นนี้จึงจำเป็นอย่างมากที่ผู้เลี้ยงจะต้องมีการคัดเลือกสุกรภายในฟาร์มที่มีลักษณะดีไว้ทำพันธุ์ต่อไป และคัดเลือกสุกรที่ไม่ดีจำหน่ายออกจากฟาร์มเพื่อไม่ให้มีโอกาสผสมพันธุ์ต่อไป หรือบางครั้งผู้เลี้ยงอาจจะไปคัดเลือกสุกรที่ดีจากฟาร์มอื่นๆ แล้วนำ

มาผสมพันธุ์เพื่อปรับปรุงสุกรภายในฟาร์มของตนให้ดีขึ้น ดังนั้นในการคัดเลือกสุกรไว้ทำพันธุ์ แบบ
หายาบๆ โดยดูจากลักษณะภายนอก ซึ่งไม่ทำให้สุกรได้รับอันตรายใดๆ การคัดเลือกแบบนี้จะต้องคัด
เลือกจากสุกรพันธุ์เดียวกัน หรือลูกผสมเลือดเดียวกัน มีอายุใกล้เคียงกัน เพศเดียวกัน จึงจะทำให้ผลการคัด
เลือกมีคุณภาพ และผู้คัดเลือกควรจะต้องรู้จักส่วนต่างๆ ภายนอกของร่างกายสุกร และลักษณะภายนอกที่มี
ผลทางเศรษฐกิจ ลักษณะภายนอกที่ใช้คัดเลือกสุกรไว้ทำพันธุ์มีดังต่อไปนี้

1. เมื่ออายุ 5 เดือน เพศผู้ควรมีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม สุกรเพศเมียควรมีน้ำหนัก 90
กิโลกรัม
2. รูปร่าง สี และลักษณะทั่วไป ตรงตามพันธุ์
3. เมื่อสุกรยืนด้านหลังจะโค้งพอประมาณ (มองจากด้านข้าง) หลังไม่แอ่น
4. ลำตัวยาว (ความยาวลำตัวจากจุดกลางศรีษะถึงโคนหาง) ซึ่งจะมีผลทำให้เปอร์เซ็นต์ซาก
สูง
5. ลำตัวลึก (ความลึกลำตัววัดจากกึ่งกลางหลังถึงกึ่งกลางท้อง) จะทำให้ปริมาณเนื้อ
เบคอนและเนื้อสันมาก
6. สันหลังกว้าง ทำให้ปริมาณเนื้อสันมาก
7. ใต้ท้องหรือพื้นที่ท้องควรขนานกับพื้นดินไม่หย่อนยานมากเกินไป เพราะถ้าพื้นที่ท้องได้
ระดับตรงขนานแล้ว จะทำให้ขาหน้าและขาหลังรับน้ำหนักตัวได้อย่างมั่นคง ขาจะแข็งแรง
8. บริเวณขาพับหลัง (flank) เต็มไม่บวมลึกลงมากเกินไป
9. ขาทิ้ง 4 ตรง ไม่กางออกหรือเฉไปข้างหน้าหรือข้างหลัง ส่วนของข้อเท้า (pastern) ตรง
ไม่งอพับ ซึ่งแสดงถึงความแข็งแรงของขา
10. กระดูกไม่ใหญ่เกินไป ควรจะสมส่วนกับลำตัว
11. ผิวหนังเรียบ สัตว์ที่แข็งแรงสมบูรณ์ ผิวหนังทุกส่วนจะเรียบเนียน ไม่หยาบ ไม่ว่าจะเป็
นส่วนคอ ใต้คาง ขาหน้า ขาหลัง หรือบริเวณขาพับ เนื้อแน่นไม่ฉุ
12. ขนาดศรีษะเล็ก แก้มไม่หย่อนยาน หน้าผากไม่กว้างเกินไป
13. อวัยวะเพศสมบูรณ์ เต้านมไม่ควรน้อยกว่า 12 เต้า
14. เอวกว้าง สะโพกเล็กและกว้างทำให้ปริมาณเนื้อตะโพกมาก
15. กระดูกซี่โครงถ่างกว้าง แสดงถึงความแข็งแรงสมบูรณ์ ดวงตาแจ่มใสตื่นตัวอยู่ตลอด
เวลา
16. มีประสิทธิภาพการใช้อาหารชว่นน้ำหนัก 25-100 กิโลกรัม น้อยกว่า 2.5 และมีความ
หนาไขมันสันหลังเฉลี่ยเมื่อน้ำหนัก 90 กิโลกรัม ในเพศเมียและ 100 กิโลกรัมในเพศผู้ ต่ำกว่า 1.50
เซ็นติเมตร
17. เวลาเดินเห็นได้ชัดส่วนมันคง ไม่กะโผลกกะเผลก เมื่อมองดูทุกส่วนแล้วจะเห็นกลมกลื่น
เช่น ช่วงหัวที่ต่อกับไหล่ ต้องกลมกลื่น หัวไม่ใหญ่เกินไป ไหล่ไม่ปูดโปนเกินไป ส่วนต่อกันควรเรียบ

ระบบการผสมพันธุ์สุกร

ในการคัดเลือกเพื่อปรับปรุงพันธุ์สุกรให้ดีขึ้น เมื่อเราคัดเลือกสุกรตัวที่ดีที่จะไว้ทำพันธุ์ได้แล้ว ทำอย่างไรที่จะทำให้เกิดการขยายพันธุ์หรือถ่ายทอดสายพันธุ์ที่ดีให้อยู่ในฝูงสุกรได้หรือทำอย่างไรที่จะรักษาสายพันธุ์ที่ดีให้อยู่ในฝูงสุกรต่อไป ระบบการผสมพันธุ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์สุกรในฟาร์มเช่นกัน ระบบการผสมพันธุ์แบ่งออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การผสมพันธุ์แบบเลือดชิด (Inbreeding) เป็นระบบการผสมพันธุ์ที่พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด อาจเป็นพี่กับน้อง พ่อหรือแม่กับลูก ปู่หรือย่าหรือตาหรือยายกับหลาน เป็นต้น ในทางปฏิบัติของการผสมพันธุ์สุกรถือว่าถ้าเพศผู้และเพศเมียที่จะใช้ผสมพันธุ์กันมีสายเลือดห่างจากบรรพบุรุษประมาณ 8 ซิวโครตถือว่าไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด

การผสมพันธุ์ระบบนี้นักพันธุศาสตร์ได้นำมาใช้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างสุกรพันธุ์ใหม่ขึ้นมา โดยการผสมพันธุ์ระบบนี้จะช่วยรักษาบางลักษณะที่ต้องการให้คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันลักษณะด้อยที่แฝงอยู่ในฝูงพ่อแม่พันธุ์จะแสดงออกมาทำให้สามารถคัดลักษณะด้อยออกจากฝูงสุกรได้ และเมื่อได้ลักษณะที่ดีที่ต้องการแล้วก็จะทำการผสมแยกสายพันธุ์เพื่อขยายพันธุ์ต่อไป โดยจะหลีกเลี่ยงการผสมเลือดชิดในสายพันธุ์ที่คงที่แล้ว ทั้งนี้เพราะการผสมเลือดชิดจะทำให้ลูกสุกรที่ได้อ่อนแอ น้ำหนักแรกเกิดและน้ำหนักหย่านมตลอดจนขนาดครอกแรกเกิดและหย่านมลดลง ความสมบูรณ์พันธุ์จะลดลง และบางลักษณะเช่นไส้เลื่อน (hernia) อัณฑะทองแดง (cryptorchids) หัวนมผิดปกติ (abnormal teats) กระเทยและไม่มีรูทวารจะปรากฏเกิดขึ้นในลูกสุกรที่เกิดจากการผสมเลือดชิดนาน ๆ

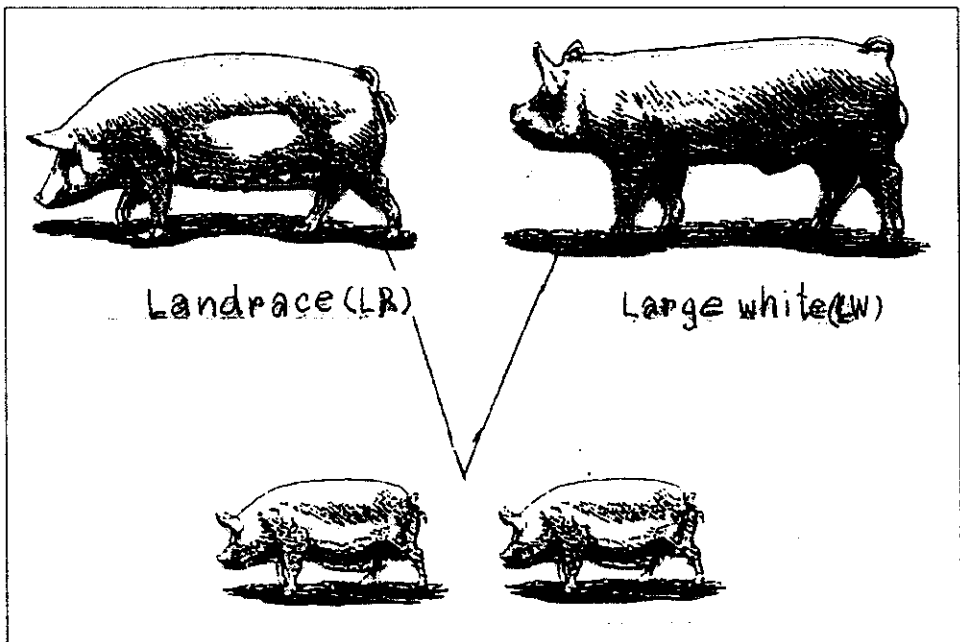
2. การผสมพันธุ์แบบนอกสายเลือด (Outbreeding) เป็นระบบการผสมพันธุ์สุกรที่พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด ซึ่งการผสมพันธุ์แบบนอกสายเลือดยังแบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ

2.1 การผสมพันธุ์ภายในพันธุ์เดียวกัน (Purebreeding หรือ Outcrossing) เป็นการผสมพันธุ์ที่สุกรเพศผู้และเพศเมียไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด แต่สุกรทั้งคู่เป็นพันธุ์เดียวกัน เช่น พ่อพันธุ์แลนด์เรซผสมพันธุ์กับแม่พันธุ์แลนด์เรซ ซึ่งทั้งสองตัวไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด หรือ พ่อพันธุ์ลาร์จไวท์ผสมพันธุ์กับแม่พันธุ์ลาร์จไวท์ เป็นต้น การผสมพันธุ์ชนิดนี้นักพันธุศาสตร์ต้องการที่จะผลิตสุกรพันธุ์แท้จำหน่าย

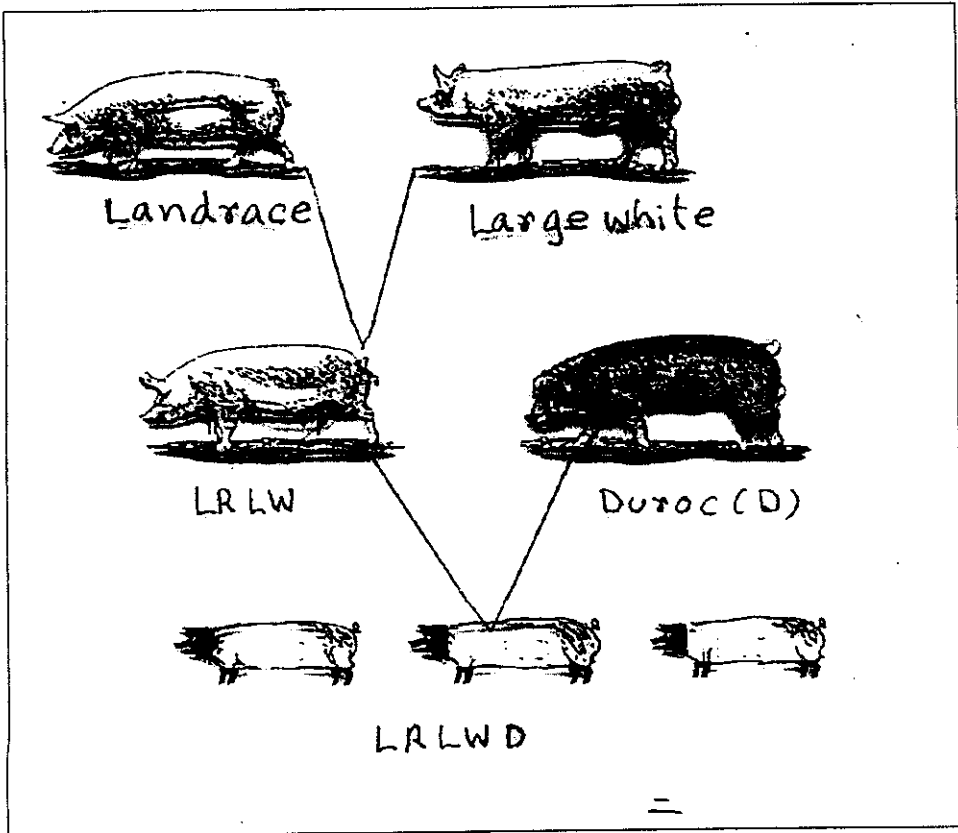
2.2 การผสมข้ามพันธุ์ (Crossbreeding) เป็นการผสมพันธุ์นอกสายเลือดชนิดหนึ่งที่พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด และเป็นคนละพันธุ์กัน การผสมพันธุ์ชนิดนี้อาจใช้สุกรตั้งแต่สองพันธุ์ขึ้นไปมาผสมพันธุ์กัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะดึงลักษณะที่ดีของสุกรแต่ละพันธุ์มาอยู่ในสุกรตัวเดียวกัน ทำให้ได้ลูกสุกรมีคุณสมบัติทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าพ่อและแม่สุกร ซึ่งเรียกลูกสุกรลักษณะนี้ว่าอภิชาติบุตร (hybrid vigor หรือ heterosis) ซึ่งบางครั้งใช้สร้างพันธุ์ใหม่ ตัวอย่างเช่นพันธุ์พิเทราก็ใช้พื้นฐานการผสมพันธุ์ชนิดนี้เช่นกัน แต่ที่ใช้การผสมพันธุ์ชนิดนี้อย่างแพร่หลายในเชิงพาณิชย์คือ การผสมพันธุ์เพื่อผลิตสุกรแม่พันธุ์สองสายเลือด และการผลิตสุกรขุนสามและสี่สายเลือด การผสมข้ามพันธุ์ยังแบ่งออกเป็นหลายวิธีที่นิยมได้แก่

2.2.1 การผสมข้ามสองพันธุ์ (Two-breed cross หรือ Two way crossing) เป็นการผสมข้ามพันธุ์ที่ใช้สุกรสองพันธุ์มาผสมพันธุ์กัน ส่วนใหญ่จะใช้ในการผลิตสุกรแม่พันธุ์สองสายเลือดหรือพ่อพันธุ์สองสายเลือดเพื่อใช้เป็นแม่พันธุ์และพ่อพันธุ์ในการผลิตสุกรรุ่นต่อไป ตัวอย่างการผสมข้ามสองพันธุ์เพื่อผลิตแม่พันธุ์สองสายเลือดคือการใช้พ่อพันธุ์ลาร์จไวท์ผสมพันธุ์กับแม่พันธุ์แลนด์เรซหรือใช้พ่อและแม่สลับพันธุ์กันก็ได้ ลูกสุกรที่ได้จะเป็นลูกสุกรสองสายเลือดโดยมีสายเลือดลาร์จไวท์และสายเลือดแลนด์เรซอย่างละ 50 เปอร์เซ็นต์ ลูกสุกรที่ได้ถ้าเป็นเพศผู้จะตอนและขุนชายเป็นสุกรเนื้อแต่ถ้าเป็นเพศเมียจะคัดตัวที่มีลักษณะดีไว้เป็นแม่พันธุ์ ส่วนตัวที่ไม่ดีก็ขุนชายเป็นสุกรเนื้อได้เช่นกัน แม่พันธุ์สองสายเลือดที่ได้นี้จะเป็นแม่พันธุ์ที่ให้ลูกตกและเลี้ยงลูกเก่งเนื่องจากทั้งพันธุ์แลนด์เรซและพันธุ์ลาร์จไวท์เป็นพันธุ์ที่ให้ลูกตกอยู่แล้ว นอกจากนี้อาจนำแม่พันธุ์สองสายเลือดนี้มาผสมกับพ่อพันธุ์แลนด์เรซหรือพ่อพันธุ์ลาร์จไวท์ก็ได้เพื่อให้สายเลือดของพันธุ์ใดพันธุ์หนึ่งสูงขึ้น แต่พ่อพันธุ์ที่นำมาผสมพันธุ์ต้องไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดกับแม่พันธุ์สองสายเลือด การผสมกลับลักษณะนี้เรียกการผสมข้ามกลับพันธุ์ (back crossing) ดังแสดงในภาพที่ 2

2.2.2 การผสมข้ามสามพันธุ์ (Three-breed cross หรือ Three way crossing) เป็นการผสมข้ามที่ใช้สุกรสามพันธุ์มาผสมพันธุ์กัน โดยเพศผู้และเพศเมียที่นำมาผสมพันธุ์กันจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด การผสมพันธุ์วิธีนี้เป็นการผลิตสุกรขุนสามสายเลือด โดยจะทำได้จากการผสมข้ามสองพันธุ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะคัดแม่สุกรสองสายเลือดมาเป็นแม่พันธุ์และจะใช้พ่อพันธุ์ที่ให้เนื้อแดงสูงมาผสมพันธุ์ ส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ดอร์คอมมาเป็นพ่อพันธุ์ ทำให้ลูกสุกรขุนที่ได้สามสายเลือดเจริญเติบโตเร็วและให้เนื้อแดงสูงขณะเดียวกันแม่พันธุ์ที่ใช้เป็นแม่พันธุ์สองสายระหว่างแลนด์เรซกับลาร์จไวท์ซึ่งจะทำให้ได้ลูกตก ดังแสดงในภาพที่ 3

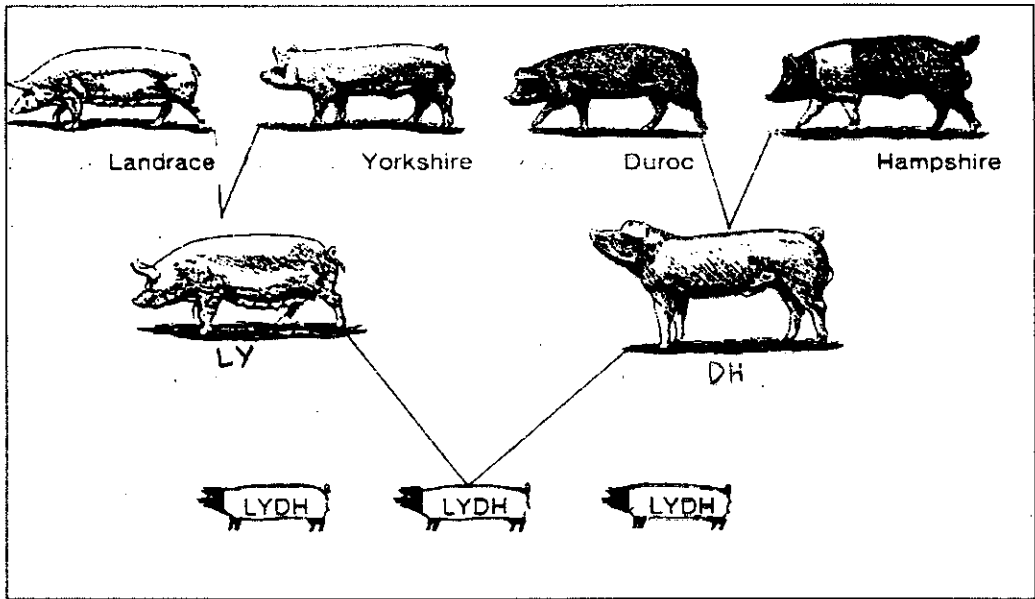
ภาพที่ 2 แสดงแผนการผสมข้ามสองพันธุ์

ภาพที่ 3 แสดงแผนการผสมข้ามสามพันธุ์

2.2.3 การผสมข้ามสี่พันธุ์ (Four-breed cross หรือ Four way crossing) เป็นการผสมพันธุ์ที่ใช้สุกรสี่พันธุ์มาผสมพันธุ์กัน โดยเพศผู้และเพศเมียที่นำมาผสมพันธุ์กันไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด การผสมพันธุ์วิธีนี้เป็นการผสมพันธุ์เพื่อผลิตสุกรขุนสีสายเลือด สุกรขุนที่ได้จะเจริญเติบโตไวเลี้ยงง่ายและให้เนื้อแดงสูง ในแผนการผสมพันธุ์จะแบ่งออกเป็นสองช่วงคือช่วงการผลิตสายแม่พันธุ์และสายพ่อพันธุ์ การผสมพันธุ์ช่วงนี้จะใช้การผสมข้ามสองพันธุ์ก่อน โดยส่วนใหญ่ทางสายแม่พันธุ์จะใช้พันธุ์แลนด์เรซผสมกับพันธุ์ลาร์จไวท์ ลูกสุกรที่ได้จะคัดเพศเมียตัวที่ดีไว้ทำแม่พันธุ์ ส่วนเพศเมียตัวที่ไม่ดีและเพศผู้จะตอนขุนขายเป็นสุกรเนื้อ ทางสายพ่อพันธุ์ส่วนใหญ่จะใช้พันธุ์ดुर็อคผสมกับพันธุ์แฮมเชียร์ หรือใช้พันธุ์ดुर็อคผสมกับพันธุ์พิเทรน ลูกสุกรที่ได้จะคัดเพศผู้ตัวที่ดีไว้ทำพ่อพันธุ์ ส่วนเพศผู้ตัวที่ไม่ดีจะตอนและเพศเมียที่ได้จะขุนขายเป็นสุกรเนื้อ

การผสมข้ามพันธุ์ช่วงที่สองจะนำแม่พันธุ์สองสาย (ลาร์จไวท์แลนด์เรซ) มาผสมกับพ่อพันธุ์สองสาย (ดुर็อคแฮมเชียร์) ลูกสุกรที่ได้จะเป็นลูกสุกรสีสายเลือด ลูกสุกรที่ได้ทั้งเพศเมียและเพศผู้ที่ตอนแล้วจะขุนขายเป็นสุกรเนื้อทั้งหมด ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงแผนการผสมข้ามสี่พันธุ์

การแสดงออกทางด้านการสืบพันธุ์

เพื่อให้การเลี้ยงดูสุกรพ่อแม่พันธุ์ และการผสมพันธุ์มีประสิทธิภาพสูง ผู้เลี้ยงสุกรควรรู้จักพฤติกรรมและการแสดงออกทางด้านการสืบพันธุ์ของสุกรไว้เป็นเบื้องต้นดังนี้

1. อายุเป็นหนุ่มเป็นสาว (Age of puberty) โดยปกติแล้วเมื่อสุกรอายุประมาณ 3-7 เดือน สุกรเพศผู้จะเริ่มสร้างเชื้ออสุจิ (sperm) ที่สมบูรณ์ แต่ยังมีปริมาณน้อย สำหรับเพศเมียจะเริ่มแสดงอาการเป็นสัด (heat) และเริ่มมีการตกไข่ (ovulation) แต่สุกรจะเป็นหนุ่มเป็นสาวเต็มที่เมื่ออายุประมาณ 7-8 เดือน หรือมีน้ำหนักประมาณ 90 กิโลกรัม ซึ่งเมื่อถึงช่วงนี้ก็สามารุใช้เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ได้เลย

2. การแสดงอาการเป็นสัด (Heat) สุกรนางและสุกรสาวเมื่อใกล้เวลาไข่จะตกจะแสดงอาการเป็นสัด เพื่อเป็นการบอกให้รู้ว่าพร้อมที่จะรับการผสมพันธุ์ และถ้าแม่สุกรไม่แสดงอาการเป็นสัด แม่สุกรจะไม่ยอมให้ผสมพันธุ์ แม่สุกรที่แสดงอาการเป็นสัดสามารถสังเกตได้จากอาการที่แสดงออกดังนี้

1. แสดงอาการกระวนกระวายไม่ค่อยกินอาหาร ชอบปีนคอกหรือขึ้นปีนสุกรตัวอื่น หรือยืนให้สุกรตัวอื่นขึ้นปีนทับเช่นกัน เมื่อเลี้ยงรวมกันหลาย ๆ ตัว

2. อวัยวะเพศจะบวมแดงขยายใหญ่กว่าปกติ สังเกตดูจะเห็นเมือกชุ่มบริเวณอวัยวะเพศ และจะปัสสาวะบ่อยครั้งพืนคอกจะเปียกแฉะ

3. เมื่อเอามือกดหลังหรือดันบั้นท้าย หรือผู้เลี้ยงขึ้นค่อมหลัง แม่สุกรจะยืนนิ่งไม่หนี ใบหูจะตั้งชัน แสดงว่าแม่สุกรกำลังเป็นสัดเต็มที่ เพราะโดยปกติถ้าแม่สุกรไม่เป็นสัดแม่สุกรจะวิ่งหนีไม่ยอมให้กดหลังหรือดันบั้นท้าย

3. ระยะเวลาของการเป็นสัด (Estrous period) หมายถึงช่วงระยะเวลาที่แม่สุกรยอมรับให้สุกรพ่อพันธุ์ผสมพันธุ์ โดยปกติแล้วแม่สุกรจะมีระยะเวลาการเป็นสัดประมาณ 1-5 วัน แต่โดยเฉลี่ย

แล้วประมาณ 44 ชั่วโมงหรือไม่เกิน 2 วัน แม่สุกรนางจะแสดงอาการเป็นสัดชัดเจนกว่าแม่สุกรสาว ผู้เลี้ยงจะต้องคอยสังเกตให้ดีเพราะมีระยะเวลาสั้นมาก นอกจากนี้มีแม่สุกรบางตัวที่ไม่แสดงอาการภายนอกให้เห็นว่าเป็นสัดแล้วแต่ยอมรับการผสมพันธุ์จากเพศผู้ ซึ่งเรียกลักษณะดังกล่าวว่าเป็นสัดเงียบ (silent heat)

4. วงรอบการเป็นสัด (Estrous cycle) หมายถึงช่วงระยะเวลาห่างระหว่างการเป็นสัดแต่ละครั้ง หรือช่วงรอบของการเป็นสัด โดยปกติวงรอบการเป็นสัดจะมีระยะเวลาประมาณ 17-24 วัน หรือเฉลี่ยประมาณ 21 วัน แต่ในกรณีแม่สุกรเลี้ยงลูกนั้น ช่วงระยะเวลาที่แม่สุกรเลี้ยงลูกจะไม่แสดงอาการเป็นสัดหรือไม่มีการเป็นสัด แต่แม่สุกรจะแสดงอาการเป็นสัดหลังจากหย่านมลูกแล้ว 3-7 วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาเลี้ยงลูก ถ้าหย่านมลูกที่อายุ 56 วัน หรือ 21 วัน หรือ 10 วัน แม่สุกรจะแสดงอาการเป็นสัดภายในเวลา 4 วัน หรือ 6 วันหรือ 9 วันตามลำดับ และถ้าช่วงนี้ผสมพันธุ์ไม่ติดแม่สุกรก็จะเข้าสู่ในวงรอบการเป็นสัดปกติคือ 21 วัน

5. การสร้างน้ำเชื้ออสุจิ (Sperm synthesis) สุกรเพศผู้จะสร้างน้ำเชื้ออสุจิที่สามารถใช้ผสมพันธุ์ได้เมื่ออายุประมาณ 8 เดือน และจะสร้างได้สมบูรณ์เต็มที่เมื่อมีอายุประมาณ 15 เดือน โดยลูกอันทะ (testicles) ทั้ง 2 ลูก จะทำหน้าที่ผลิตเชื้ออสุจิและฮอร์โมนเพศผู้ (testosterone) ในการผสมพันธุ์แต่ละครั้งสุกรเพศผู้จะหลั่งน้ำเชื้อครั้งละประมาณ 120-200 มิลลิลิตร และใน 1 มิลลิลิตร จะมีเชื้ออสุจิประมาณ 200-300 ล้านตัว เชื้ออสุจิที่หลั่งออกมาจะมีชีวิตอยู่ในท่อนำไข่ในอวัยวะเพศเมียได้นาน 25-30 ชั่วโมง หลังจากนั้นคุณภาพจะลดลง และถ้าพ่อสุกรเลี้ยงอยู่ในโรงเรือนที่มีอุณหภูมิสูงกว่า 30 องศาเซลเซียสความสมบูรณ์พันธุ์ของเชื้ออสุจิก็ตกลงเช่นกัน และถ้าพ่อสุกรเป็นไขคือมีอุณหภูมิสูงกว่า 103 องศาฟาเรนไฮท์ (อุณหภูมิปกติประมาณ 101-103 องศาฟาเรนไฮท์) ความสมบูรณ์พันธุ์ของเชื้ออสุจิก็ตกลงเช่นกัน

6. การสร้างไข่ (Ova synthesis) โดยปกติรังไข่ (ovary) 1 คู่ จะทำหน้าที่ในการสร้างไข่ (ova) และฮอร์โมนเพศเมียคือเอสโตรเจน (estrogen) และโปรเจสเตอโรน (progesterone) แม่สุกรสาวที่มีอายุ 7-8 เดือน จะตกไข่ครั้งละประมาณ 12-14 ฟอง และสำหรับแม่สุกรนางจะตกไข่ครั้งละ 15-20 ฟอง และในวงรอบการเป็นสัดปกติถ้าก่อนเป็นสัด 10-14 วัน ถ้าให้กินอาหารเต็มที่วันละ 3.5-4 กิโลกรัม แม่สุกรจะแสดงอาการเป็นสัดเด่นชัด และจำนวนไข่ที่ตกจะเพิ่มมากขึ้นด้วย ไข่ที่ตกแต่ละครั้งจะมีชีวิตอยู่ในท่อนำไข่ได้นาน 24 ชั่วโมง และควรปฏิสนธิกับเชื้ออสุจิภายใน 6-10 ชั่วโมง จะทำให้จำนวนลูกที่คลอดออกมามีจำนวนมากขึ้น

7. ระยะเวลาในการตั้งท้องและอัตราการผสมติด (Gestation period และ conception rate) หลังจากผสมพันธุ์ผ่านไป 21 วัน ถ้าแม่สุกรไม่แสดงอาการเป็นสัดกลับมาใหม่ แสดงว่าผสมพันธุ์ติดให้นับวันแรกที่ผสมพันธุ์เป็นวันเริ่มตั้งท้องและนับต่อไปจนครบ 114 วัน หรือ 3 เดือน 3 อาทิตย์ 3 วัน ก็จะครบระยะเวลาตั้งท้อง แม่สุกรก็จะคลอดลูก อาจจะมีแม่สุกรบางตัวที่ตั้งท้อง 109 วัน หรือ 119 วัน จึงคลอด แต่โดยทั่วไปจะอยู่ที่ 114 วัน สำหรับอัตราการผสมติดหมายถึงอัตราส่วนของแม่สุกรที่ตั้งท้องต่อจำนวนแม่สุกรที่ได้รับการผสมพันธุ์ ถ้าผสมพันธุ์แม่สุกร 100 ตัว และมีแม่สุกรตั้งท้อง 70 แม่

แสดงว่า การผสมพันธุ์สุกรของฟาร์มนั้นมีอัตราการผสมติด 70 เปอร์เซ็นต์ โดยปกติแล้วประสิทธิภาพการผสมพันธุ์ที่ดีควรมีอัตราการผสมติดไม่ต่ำกว่า 80 เปอร์เซ็นต์

8. การคลอดลูก (Farrowing) เมื่อแม่สุกรอุมท้องได้ประมาณ 107-110 วัน รววมจะขยายใหญ่และตั้งอวัยวะเพศจะเริ่มบวมขยายใหญ่กว่าปกติ เมื่อครบกำหนดคลอดอวัยวะเพศจะขยายใหญ่และเป็นสีชมพู แม่สุกรเริ่มกระวนกระวายกินอาหารน้อยลงเมื่อบิบน้ำนมถ้าพบว่าน้ำนมไหลแสดงว่าแม่สุกรจะคลอดลูกภายใน 12 ชั่วโมง และถ้าพบว่ามีน้ำเมือกไหลที่อวัยวะเพศแสดงว่าแม่สุกรจะคลอดลูกภายใน 3 ชั่วโมง ในการคลอดลูกนั้นแม่สุกรจะใช้เวลาในการคลอดลูกประมาณ 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมง หรือ 3 ชั่วโมงครึ่งเป็นอย่างช้า และลูกสุกรที่คลอดแต่ละตัวจะห่างกันช้าที่สุดไม่เกิน 15 นาที ถ้าพบว่า เมื่อคลอดลูกตัวที่หนึ่งหรือสองแล้ว แม่สุกรเบ่งลูกไม่ออกภายใน 15-20 นาที แสดงว่าลูกสุกรอาจจะขวางตัวอยู่ โดยไม่เอาหัวหรือท้ายออก กรณีนี้ต้องช่วยขยับตัวแม่สุกรและถ้ายังไม่คลอดไม่ออกอีกต้องล้วงดูเพื่อช่วยจัดทำให้ลูกสุกร การสังเกตว่าแม่สุกรคลอดลูกออกหมดหรือยังให้สังเกตที่รก ถ้ามีรกใหญ่ออกมาแสดงว่าแม่สุกรคลอดลูกหมดแล้ว

หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงดูสุกรระยะต่าง ๆ

1. ระยะอุมท้อง สุกรระยะอุมท้องมีหลักปฏิบัติดังนี้

1. หลังผสมพันธุ์ให้ลดอาหารลงเหลือ 1-1.2 กิโลกรัมต่อวัน เป็นเวลา 3 วัน แล้วเพิ่มอาหารเป็น 1.6 กิโลกรัมต่อวัน สำหรับแม่สุกรนางและ 1.8 กิโลกรัมต่อวันสำหรับแม่สุกรสาวไปจนกระทั่งแม่สุกรอุมท้องได้ 12 สัปดาห์หรือ 84 วัน และหลังจากผสมพันธุ์ผ่านไป 20-21 วันต้องเช็คด้วยว่าแม่สุกรกลับสัดหรือไม่ ถ้าไม่กลับสัดแสดงว่าแม่สุกรอุมท้อง

2. หลังแม่สุกรอุมท้องได้ 84 วัน ไปจนกระทั่งก่อนคลอด 3 วัน ให้เพิ่มอาหารเป็น 2.2 กิโลกรัมต่อวันและ 2.5 กิโลกรัมต่อวันสำหรับแม่สุกรนางและแม่สุกรสาวตามลำดับ ทั้งนี้ให้ดูสุขภาพของแม่สุกรด้วยถ้าอ้วนเกินไปก็ให้ลดอาหารลง แต่ถ้าผอมเกินไปก็ให้เพิ่มอาหารได้ หรืออาจจะใช้วิธีให้อาหารแม่สุกรวันละ 2 กิโลกรัม ตลอดระยะเวลาหลังอุมท้อง 3 วันไปจนกระทั่งก่อนคลอด 3 วัน ก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องเข้มงวดการดูสุขภาพของแม่สุกรเป็นหลัก

3. สูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงแม่สุกรอุมท้องควรมีโปรตีนประมาณ 16-17 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 0.80 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ (ME) ประมาณ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม และควรมีแคลเซียม (calcium, Ca) 0.95 เปอร์เซ็นต์ มีฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ (phosphorus, P) 0.48 เปอร์เซ็นต์

4. ช่วงสัปดาห์สุดท้ายของการตั้งท้องควรให้รำเพิ่ม 20-25 เปอร์เซ็นต์ของสูตรอาหาร หรือจะให้หญ้าสดในตอนบ่ายแก่แม่สุกรเพื่อช่วยให้แม่สุกรท้องไม่ผูก

5. ช่วง 3 สัปดาห์สุดท้ายของการตั้งท้องควรถ่ายพยาธิแม่สุกร และหลังจากนั้น 1 สัปดาห์ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคคหิววัดแก่แม่สุกร จะช่วยให้ลูกสุกรที่เกิดมามีภูมิคุ้มกันโรคคหิววัด

6. ถ้าช่วงที่แม่สุกรอุมท้องอากาศร้อนเกิน 25-30 องศาเซลเซียส ควรพ่นน้ำให้แม่สุกรในตอนบ่ายเพื่อช่วยให้แม่สุกรไม่เครียด ลูกในท้องจะเจริญเติบโตเป็นปกติ

2. ระยะแม่สุกรก่อนคลอดและหลังคลอด ช่วงก่อนคลอดและหลังคลอดลูกมีหลักปฏิบัติ ดังนี้

1. ทำความสะอาดคอกคลอดโดยพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อหรือโซดาไฟ (15%) แล้วทิ้งไว้ 3-5 วัน ล้างน้ำให้สะอาดทิ้งไว้ให้แห้งก่อนนำแม่สุกรเข้าคอกคลอด 2-3 วัน
2. กำจัดพยาธิภายนอก 2-3 วัน ก่อนย้ายแม่สุกรไปคอกคลอด และทำความสะอาดแม่สุกรโดยถูสบู่ให้ทั่วโดยเฉพาะบริเวณเต้านมก่อนนำแม่สุกรย้ายไปคอกคลอด
3. ย้ายแม่สุกรเข้าคอกคลอด 3-4 วัน ก่อนถึงกำหนดวันคลอด
4. ช่วงหลังคลอด 5 วัน ควรเพิ่มรำข้าว 20-25 เปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหารเพื่อช่วยให้แม่สุกรท้องไม่ผูก
5. ถ้าโรงเรือนคอกคลอดมีอุณหภูมิเกิน 25 องศาเซลเซียสควรฉีดน้ำหรือทำน้ำหยดที่ไหลให้แม่สุกรในตอนบ่าย แต่ถ้าแม่สุกรคลอดลูกหน้าหนาวควรมีหลอดไฟฟ้า 60-100 แรงเทียนแขวนห่างจากพื้น 1-1.5 ฟุต เพื่อช่วยยกให้ลูกสุกรไม่หนาวและควรทำที่ป้องกันลมโกรกลูกสุกรในตอนกลางคืนด้วย ทำเป็นรังโดยใช้กระสอบป่านใส่ข้าวสาร
6. แม่สุกรที่ใกล้คลอดจะปัสสาวะบ่อยและหายใจแรง เปลี่ยนท่านอนและลุกยืนบ่อย และเมื่อน้ำเมือกไหลที่ช่องคลอดแสดงว่าแม่สุกรจะคลอดลูกภายใน 3 ชั่วโมง ต้องช่วยดูแลแม่สุกรเวลาคลอดลูกด้วย
7. ถ้าแม่สุกรคลอดลูกลำบากหรือคลอดลูกแล้วมีระยะห่างกว่าจะคลอดตัวต่อไปเกิน 20 นาที และแม่สุกรแสดงอาการเบ่งลมแต่ลูกไม่ออก ให้ช่วยขยับตัวแม่สุกรและถ้ายังพบว่าคลอดไม่ออกให้ใช้มือที่สวมถุงมือยางและทาสบูให้ลื่น ล้วงเข้าไปในอวัยวะเพศเพื่อดูว่าลูกขวางลำตัวหรือไม่ ถ้าขวางก็จัดตำแหน่งให้เอาหัวหรือท้ายออก และถ้าแม่ไม่มีลมเบ่งให้ฉีดฮอร์โมนออกซีโทซิน (oxytocin) 1-2 ซีซี เข้าที่กล้ามเนื้อ จะช่วยให้แม่สุกรมีลมเบ่ง
8. หลังจากแม่สุกรคลอดลูกออกหมดแล้วจะมีรกใหญ่ออกมา ให้ฉีดยาปฏิชีวนะให้แม่สุกร 1 เข็ม เพื่อช่วยป้องกันการติดเชื้อในช่องคลอด และหลังคลอดลูก 1-2 วัน ถ้ายังพบว่ามึนน้ำขาวขุ่นไหลทางช่องคลอดให้ใช้ยาเหน็บที่ช่องคลอดและฉีดยาเพนสเตร็ปครั้งละ 5-10 ซีซี ต่อวันติดต่อกัน 1-3 วัน จะช่วยแก้ไขปัญหามดลูกอักเสบได้
9. ถ้าพบว่า หลังคลอดลูกน้ำหนักแม่สุกรไม่ไหลให้ใช้น้ำอุ่นประคบเต้านมวันละ 2-3 ครั้ง และฉีดฮอร์โมนออกซีโทซิน 1 ซีซี ให้แม่สุกรจะช่วยให้มีน้ำนมไหล และไม่ควรถัดติดต่อกันเกิน 3 ซีซี
10. แม่สุกรหลังคลอดลูกภายใน 12-24 ชั่วโมง จะยังไม่กินอาหาร หรือถ้ากินอาหารควรให้ไม่เกิน 1 กิโลกรัม ในวันแรก เพราะถ้าให้กินอาหารมากแม่สุกรจะสร้างน้ำนมมาก ลูกสุกรจะกินน้ำนมไม่ทันทำให้แม่สุกรคัดเต้านมและจะทำให้เต้านมอักเสบได้ ในวันต่อมาหลังคลอดลูก 1 วัน ให้เพิ่มอาหารเป็น 2, 3 และ 4 กิโลกรัมต่อวัน โดยเพิ่มครั้งละ 2-3 วัน จนสามารถกินได้เต็มที่ภายใน 10 วันหลังคลอดลูก การให้แม่สุกรกินอาหารเต็มที่ในแต่ละวันนั้นให้ใช้หลักว่าแม่สุกรกินอาหาร 1 กิโลกรัมเพื่อการบำรุงร่างกายและกินอาหารเพิ่มอีก 500 กรัมต่อทุกๆ ลูกสุกร 1 ตัว เพื่อเป็นการสร้างน้ำนมให้

ลูก ถ้ามีลูก 10 ตัวแม่สุกรจะกินอาหารวันละประมาณ 6 กิโลกรัม สูตรอาหารสำหรับแม่สุกรเลี้ยงลูกควรมีโปรตีนประมาณ 17.5-18.0 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 0.90 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.80 เปอร์เซ็นต์ และมีฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ประมาณ 0.42 เปอร์เซ็นต์

3. ระยะลูกสุกรหลังคลอดถึงหย่านมเมื่ออายุ 3-4 สัปดาห์ ให้ปฏิบัติดังนี้

1. เตรียมเครื่องมือที่จะใช้ในการปฐมพยาบาลลูกสุกรเมื่อคลอดดังต่อไปนี้

1.1 ผ้าแห้ง 2-3 ผืน หรือฟางแห้งสำหรับเช็ดร่างกายลูกสุกรเมื่อคลอดใหม่ๆ

1.2 ลูกยางดูดอากาศสำหรับดูดเสมหะในจมูกหรือปากของลูกสุกรที่คลอดใหม่ๆ

1.3 คีมตัดเชีวหมูหรือคีมปากนกแก้วก็ใช้ได้

1.4 ด้ายเบอร์แปดหรือเบอร์สิบสำหรับผูกสายสะดือ (กรณีพื้นคอกเป็นปูนและพบว่าเปียกสกปรก แต่ถ้าพื้นคอกแห้งสะอาดไม่จำเป็นต้องตัดสายสะดือ)

1.5 คีมตัดเบอร์หู (ถ้าทำทะเลียนประวัติ)

1.6 กรรไกรหรือมีดโกนสำหรับตัดสายสะดือ

1.7 ทิงเจอร์ไอโอดีน และน้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น เดทอล (detol) เซฟลอน (savlon) หรือด่างทับทิมสำหรับล้างเครื่องมือ

2. ลูกสุกรที่คลอดออกมาให้ใช้ผ้าแห้งเช็ดตามตัว ปาก จมูกให้สะอาด ใช้ลูกยางดูดอากาศดูดของเหลวในรูจมูก และหลังคลอดให้ลูกสุกรกินน้ำนมเหลือง (colostrum) ภายใน 36 ชั่วโมง มิฉะนั้นหลังจาก 36 ชั่วโมงหลังจากคลอดน้ำนมเหลืองจะเปลี่ยนเป็นน้ำนมธรรมดา ซึ่งไม่มีภูมิคุ้มกันเหมือนน้ำนมเหลือง

3. ใช้ด้ายเบอร์แปดผูกสายสะดือห่างจากหัวสะดือประมาณ 1 นิ้วครึ่ง และใช้กรรไกรหรือมีดโกนตัดสายสะดือห่างจากที่ผูกด้าย 1-2 นิ้ว แล้วทาดด้วยทิงเจอร์ไอโอดีนตามแผลที่ถูกตัด (ถ้าต้องตัดสายสะดือ)

4. ตัดเชีวลูกสุกรด้านบน 4 ซี่ ด้านล่าง 4 ซี่ ด้วยคีมตัดเชีวหรือคีมปากนกแก้ว ใช้นิ้วสัมผัสดูว่าไม่มีคมที่ฟันที่ตัด ซึ่งจะช่วยให้เต้านมแม่สุกรไม่เป็นแผล ถ้าตัดเชีวลูกสุกรดี

5. บันทึกการคลอดและตัดเบอร์หูลูกสุกรทุกตัว หลังตัดเบอร์หูให้ใช้ทิงเจอร์ไอโอดีนทาบริเวณแผลที่ถูกตัด

6. ชั่งน้ำหนักลูกสุกรแรกเกิดทุกตัว โดยเฉลี่ยแล้วจะมีน้ำหนักประมาณ 1.2-1.8 กิโลกรัม หรือ 1.5 กิโลกรัม

7. เมื่อลูกสุกรมีอายุได้ 3 วัน ให้ฉีดธาตุเหล็กหรือไอรอนเด็กซ์ทราน (irondextran) ที่กล้ามเนื้อโคนขาหลังด้านในตัวละ 1 ซีซี. และหลังจากนั้นอีก 1 สัปดาห์ให้ฉีดอีกตัวละ 1 ซีซี. เพื่อป้องกันโรคโลหิตจาง หรือจะฉีดครั้งแรกครั้งเดียว 2 ซีซี ก็ได้

8. ตอนสุกรเพศผู้ที่ไม่เก็บไว้ทำพันธุ์เมื่ออายุ 7-14 วัน

9. เมื่อลูกสุกรมีอายุได้ 7-10 วัน ให้เริ่มให้อาหารสุกรอ่อน (creep feed) ซึ่งมีโปรตีนประมาณ 22-24 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 1.50 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.90 เปอร์เซ็นต์ และฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ 0.55 เปอร์เซ็นต์ ไปจนกระทั่งสุกรมีน้ำหนัก 10 กิโลกรัม

10. หย่านมลูกสุกรเมื่อมีอายุได้ 3-4 สัปดาห์ ซึ่งมีน้ำหนักประมาณ 6-8 กิโลกรัม โดยแยกแม่ออกจากลูก

4. ระยะลูกสุกรหลังหย่านม-น้ำหนัก 95 กิโลกรัม มีการปฏิบัติดังนี้

1. หลังจากหย่านม 3 วัน ให้ถ่ายพยาธิลูกสุกรด้วยยาจำพวกพิเพเพอราซีน (peperazine) โดยผสมในอาหารในอัตรา 0.2-0.4 กรัม ต่อน้ำหนักตัวของลูกสุกร 1 กิโลกรัม

2. หลังจากถ่ายพยาธิ 1 สัปดาห์ ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอหิวตืด (swine fever หรือ hog cholera) ที่กล้ามเนื้อโคนขาหลังหรือต้นคอตัวละ 1 ซีซี. และงดอาบน้ำอย่างน้อย 10 วัน

3. ลูกสุกรที่จะเก็บไว้ทำพันธุ์หรือขายเป็นลูกสุกรพันธุ์ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย (foot and mouth disease) ตัวละ 5 ซีซี. โดยฉีดเข้าใต้ผิวหนังขาพับ

4. เมื่อลูกสุกรมีน้ำหนัก 10-15 กิโลกรัม ให้เปลี่ยนอาหารเป็นอาหารสุกรเล็ก ซึ่งมีโปรตีนประมาณ 20-22 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 1.20 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.80 เปอร์เซ็นต์ และฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ 0.4 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงด้วยอาหารสุกรเล็กไปจนกระทั่งสุกรมีน้ำหนักประมาณ 25 กิโลกรัม

5. เมื่อสุกรมีน้ำหนัก 25 กิโลกรัม ให้เปลี่ยนอาหารเป็นอาหารสุกรรุ่น ซึ่งมีโปรตีนประมาณ 18 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 1.00 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.70 เปอร์เซ็นต์ และมีฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ 0.32 เปอร์เซ็นต์ไปจนกระทั่งสุกรมีน้ำหนัก 60 กิโลกรัม

6. เมื่อสุกรมีอายุ 3.5-4 เดือน หรือมีน้ำหนักประมาณ 60-65 กิโลกรัม สุกรจะเริ่มเป็นหนุ่มเป็นสาว (puberty) สุกรเพศผู้และเพศเมียที่จะเก็บไว้ทำพันธุ์ต้องแยกเลี้ยงคนละคอก

7. สุกรตัวใดที่เก็บไว้ทำพ่อแม่พันธุ์เมื่อมีน้ำหนัก 60 กิโลกรัม ให้เปลี่ยนเป็นอาหารสุกรพ่อแม่พันธุ์ ซึ่งมีโปรตีนประมาณ 16-17 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 0.80 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.95 เปอร์เซ็นต์ และมีฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ 0.48 เปอร์เซ็นต์ โดยจำกัดให้สุกรกินวันละ 2.5 กิโลกรัม ไปจนกระทั่งน้ำหนัก 90 กิโลกรัม

8. สุกรที่เลี้ยงขุนส่งตลาดให้เปลี่ยนอาหารจากสุกรรุ่นเป็นอาหารสุกรขุน เมื่อสุกรมีน้ำหนัก 60 กิโลกรัม และเลี้ยงไปจนกระทั่ง 95 กิโลกรัมก็ส่งตลาดเพื่อฆ่าจำหน่ายได้ อาหารสุกรขุนจะมีโปรตีนประมาณ 16.5 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 0.85 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,000-3,100 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.55 เปอร์เซ็นต์ และมีฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ 0.30 เปอร์เซ็นต์ สุกรขุนที่มีน้ำหนัก 95-100 กิโลกรัมจะมีอายุประมาณ 5-5 เดือนครึ่ง

5. การเลี้ยงดูสุกรพ่อแม่พันธุ์ มีการปฏิบัติดังนี้

1. สุกรหนุ่มและสุกรสาวเมื่อมีอายุครบ 6 เดือนให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคคหิวหวัดและโรคปากและเท้าเปื่อยและเมื่อเติบโตมีน้ำหนัก 90 กิโลกรัม ควรลดอาหารให้กินวันละ 2 กิโลกรัม เพื่อไม่ให้อ้วนเกินไป และเมื่ออายุ 7-8 เดือน จะมีน้ำหนักประมาณ 100-110 กิโลกรัม และใช้ผสมพันธุ์เมื่อแม่สุกรสาวมีอายุ 8 เดือนหรือเป็นสัดครั้งที่ 2 หรือ 3

2. แม่สุกรนาง ช่วงเวลา 2 วันหลังจากหย่านมควรให้อาหารวันละ 1-1.5 กิโลกรัม เพื่อให้นมแห้ง แล้วให้เพิ่มอาหารเป็นวันละ 3.5-4 กิโลกรัม ไปจนกระทั่งผสมพันธุ์ ซึ่งโดยทั่วไปแม่สุกรนางจะเป็นสัดหลังจากหย่านมประมาณ 3-10 วัน หลังจากผสมพันธุ์แล้วให้ลดอาหารโดยยึดหลักการเลี้ยงดูแม่สุกรอุมท้อง

3. ถ่ายพยาธิสุกรพ่อแม่พันธุ์ทุก ๆ 6 เดือน โดยเฉพาะสุกรแม่พันธุ์ควรถ่ายพยาธิก่อนผสมพันธุ์ 2-3 สัปดาห์ หรือหลังจากอุมท้องแล้ว 3 เดือน

4. สุกรแม่พันธุ์ควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคคหิวหวัดเมื่ออุมท้องได้ 3 เดือน และฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยหลังคลอดลูกได้ 2-3 สัปดาห์ สำหรับสุกรพ่อพันธุ์ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคคหิวหวัดและโรคปากและเท้าเปื่อยทุก ๆ 6 เดือน โดยฉีดห่างกัน 1 สัปดาห์

5. ตรวจโรคแท้งติดต่อ (brucellosis) และโรคเลปโตสไปโรซิส (leptospirosis) แก่แม่สุกรก่อนผสมพันธุ์ 3 สัปดาห์ ส่วนสุกรพ่อพันธุ์ควรได้รับการตรวจทุก ๆ 6 เดือน

6. สุกรพ่อพันธุ์ ที่อยู่ในช่วงเวลาใช้ผสมพันธุ์ ควรให้อาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัม แต่ถ้านอกฤดูผสมพันธุ์ควรให้กินวันละ 1.5-1.7 กิโลกรัม และให้หญ้าสดในตอนบ่าย

7. อาหารสุกรพ่อแม่พันธุ์ควรมีโปรตีนประมาณ 16-17 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 0.80 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.95 เปอร์เซ็นต์ และฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ 0.48 เปอร์เซ็นต์

8. แม่สุกรสาวเมื่อมีอายุ 6 เดือน ควรผสมมูลของแม่สุกรนางในอาหารให้กิน 2-3 วัน เพื่อช่วยสร้างภูมิคุ้มกันโรคพาร์โวไวรัส (porcine parvovirus)

6. หลักปฏิบัติในการผสมพันธุ์สุกร มีหลักปฏิบัติดังนี้

1. ควรตรวจสัดแม่สุกรวันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและเย็น

2. ในการผสมพันธุ์แม่สุกรที่เป็นสัดควรจะทำการผสม 2 ครั้งห่างกันประมาณ 12 ชั่วโมง โดยผสมตอนเช้าเวลา 5.00-7.00 นาฬิกา 1 ครั้ง และตอนเย็นเวลา 17.00-19.00 นาฬิกา อีก 1 ครั้ง ในกรณีที่ผสมพันธุ์ครั้งที่ 2 ผ่านไปแล้ว 12 ชั่วโมง แต่แม่สุกรยังยอมให้ผสมพันธุ์อีกก็ให้ผสมครั้งที่ 3 เพราะการผสมครั้งแรกแม่สุกรอาจยังเป็นสัดไม่เต็มที่ก็ได้

3. ในการผสมพันธุ์แม่สุกรนั้นให้ยึดหลักว่า ถ้าพบว่าแม่สุกรสาวเป็นสัดตอนเช้าให้ผสมพันธุ์ครั้งแรกในตอนเย็นและเช้าวันถัดไปอีก 1 ครั้ง หรือถ้าพบว่าแม่สุกรสาวเป็นสัดตอนเย็นให้ผสมพันธุ์ครั้งแรกในตอนเช้าวันถัดไปและครั้งที่ 2 ในตอนเย็น สำหรับแม่สุกรนาง ถ้าพบว่าเป็นสัดตอนเช้า

ให้ผสมพันธุ์ครั้งแรกในเช้าวันถัดไป และผสมครั้งที่ 2 ในตอนเย็น หรือถ้าพบว่าเป็นสัดในตอนเย็นให้ผสมพันธุ์ครั้งแรกในตอนเย็นวันถัดไป และตอนเช้าของอีกวันหนึ่งให้ผสมครั้งที่ 2

4. การใช้พ่อพันธุ์ในการผสมพันธุ์นั้น ไม่ควรใช้บ่อยเกินกำหนดควรยึดหลักดังแสดงในตารางที่ 1

5. หลังผสมพันธุ์ผ่านไป 21 วัน ถ้าแม่สุกรไม่กลับมาเป็นสัดอีกแสดงว่าผสมพันธุ์ติดให้เริ่มนับวันแรกที่ผสมพันธุ์เป็นวันที่ 1 ของการตั้งท้องและนับต่อไปจนครบ 114 วัน ก็จะเป็นวันคลอดของแม่สุกร

ตารางที่ 1 แสดงตารางการใช้พ่อสุกรพันธุ์ในการผสมพันธุ์

อายุ	จำนวนครั้งในการผสมพันธุ์ต่อ		
	วัน	สัปดาห์	เดือน
15 เดือนหรือมากกว่า	3	12	36
8-15 เดือน	2	8	24

7. เทคนิคการเลี้ยงสุกรขุนและการให้อาหาร

7.1 ข้อควรพิจารณาในการซื้อลูกสุกรขุน ในการซื้อลูกสุกรขุนมาเลี้ยง ควรพิจารณาเรื่องสำคัญดังนี้

1. พันธุ์สุกรขุน ลูกสุกรที่นำมาขุนเพื่อฆ่าขายเนื้อ ส่วนใหญ่จะเป็นสุกรลูกผสม 3 และ 4 สาย คือ ลูกผสมระหว่างพันธุ์ลาร์จไวท์ พันธุ์แลนด์เรซ และพันธุ์ดิวรีด หรือพันธุ์พิเทรท หรือทั้ง 4 พันธุ์รวมกัน ถ้ามีสายเลือดของพันธุ์พิเทรทจะให้เนื้อสันและเนื้อสะโพกมาก แต่สีของเนื้อแดงไม่เข้มเหมือนมีสายเลือดพันธุ์ดิวรีด สำหรับสุกรขุน 2 สายเลือดระหว่างพันธุ์ลาร์จไวท์กับพันธุ์แลนด์เรซจะมีไขมันมากกว่า จึงไม่นิยมทำเป็นสุกรขุน

2. แหล่งซื้อลูกสุกรขุน ในการซื้อลูกสุกรมาขุนขายนั้น ควรซื้อจากฟาร์มที่เลี้ยงลูกสุกรขุนขายหรือซื้อจากเกษตรกรที่เลี้ยงลูกสุกรขายที่รู้จัก อย่าซื้อตามตลาดนัดเพราะจะไม่รู้แหล่งที่มาของลูกสุกร และไม่ควรซื้อจากฟาร์มที่ในท้องที่นั้นกำลังมีโรคระบาด

3. ลูกสุกรที่ซื้อต้องแข็งแรง ให้สังเกตไม่มีอุจจาระเหลวติดที่ก้น ขนเรียบไม่ฟู ไม่มีขี้ตา หรือน้ำมูกไหล ตาไม่บวม

4. ลูกสุกรขุนที่ซื้อส่วนใหญ่น้ำหนักประมาณ 12-15 กิโลกรัม ถ้าซื้อน้ำหนักน้อยกว่านี้จะดูแลลำบาก เจ็บป่วยง่าย

5. ลูกสุกรที่เป็นเพศผู้ต้องตอนเรียบร้อยแล้ว และลูกสุกรขุนที่ซื้อควรฉีดวัคซีนป้องกันโรคคหิวมาเรียบร้อยแล้ว ให้สอบถามจากผู้ขายด้วย

6. ลูกสุกรขุนที่จะเลี้ยงและโตไว ให้สังเกตลำตัวจะหนาเต็มไม่ผอม ท้องไม่ยาน กันไม่แหลม ไหล่หนา ตะโพกหนา ขาแข็งแรง

7.2 การเตรียมคอกและการจัดซื้อลูกสุกรขุน

1. ควรทำความสะอาดคอกอย่างน้อย 2 วัน ก่อนที่จะนำลูกสุกรเข้าคอก โดยราดน้ำยาฆ่าเชื้อทิ้งไว้ 1-2 วัน แล้วล้างด้วยน้ำ แล้วทิ้งไว้ให้แห้ง 1-2 วัน
2. ตรวจสอบที่ให้อาหารและน้ำว่าเรียบร้อยดี และควรเตรียมที่กินลมและฝนถ้าอยู่ในช่วงฤดูฝนและลมแรง
3. เตรียมอาหารสำหรับลูกสุกรไว้ให้พร้อม
4. ลูกสุกรที่จัดซื้อควรขนย้ายในตอนเช้าที่อากาศไม่ร้อน หรือในช่วงตอนบ่าย อย่าเป็นตอนค่ำเพราะจะไม่สังเกตสุขภาพของลูกสุกรได้ชัดเจน
5. เมื่อลูกสุกรมาถึงควรมีน้ำให้กิน หลังจากผ่านไป 2-3 ชั่วโมง หรือลูกสุกรหายเหนื่อย จึงให้กินอาหาร อย่าให้มากในวันแรกเพราะสุกรยังอ่อนเพลียอยู่

7.3 การเลี้ยงสุกรขุนน้ำหนัก 10-25 กิโลกรัม

1. ลูกสุกรที่ซื้อมาที่มีน้ำหนัก 12-15 กิโลกรัม ควรให้กินอาหารเต็มที่ถ้าใช้ตั้งให้อาหารอัตโนมัติ แต่ถ้าเป็นรางให้อาหาร ควรให้กินอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง อย่าให้มากเกินไป ลูกสุกรจะเล่นอาหาร เมื่อลูกสุกรกินหมดจึงเพิ่มให้ ลูกสุกรระยะนี้จะกินอาหารวันละ 0.8-1.3 กิโลกรัม ไปจนกระทั่งลูกสุกรมีน้ำหนักประมาณ 20-25 กิโลกรัม
2. สูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงควรมีโปรตีน 20-22 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 1.20 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม สำหรับสูตรอาหารระยะนี้ เรียกว่าสูตรอาหารสุกรเล็ก โดยมีสูตรอาหารที่แนะนำดังนี้

ปลายข้าวหนึ่ง	30	กิโลกรัม
ข้าวโพดบด	29.25	กิโลกรัม
ปลาป่น (55% โปรตีน)	9.4	กิโลกรัม
กากถั่วเหลือง (44% โปรตีน)	13.5	กิโลกรัม
ถั่วเหลืองไขมันสูง	10	กิโลกรัม
หางนมผง	6	กิโลกรัม
ไลซีน	0.3	กิโลกรัม
เปลือกหอยบด	0.7	กิโลกรัม
วี.เอ็ม.พี 3	0.6	กิโลกรัม
สมุนไพรฟูฟี 1	0.25	กิโลกรัม
รวม	100	กิโลกรัม

3. ทำความสะอาดดอกสุกรวันละครั้งโดยโกยมูลสุกรออก ในวันแรกที่เลี้ยงให้โกยมูลไปอยู่มุมท้ายคอก สุกรจะได้ถ่ายบริเวณนั้นเป็นประจำ และควรล้างคอก 1-2 วันต่อครั้ง

4. ให้สังเกตมูลสุกรถ้าถ่ายเหลวแสดงว่าท้องเสียให้ฉีดยาปฏิชีวนะแก้ท้องเสียเช่น ไทแลน การ์นำมัยซิน อ็อกซีโทซิน หรือ แอมม็อกซิ เป็นต้น (ถ้าถ่ายเหลวมาก) และสังเกตว่าลูกสุกรไอหรือมีน้ำมูกหรือไม่ และแสดงว่าเป็นหวัดให้ฉีดยาปฏิชีวนะแก้โรกระบบทางเดินหายใจ เช่น เจนด้ามัยซิน เพนสเตร็ป หรือ แอมม็อกซิ เป็นต้น

5. ลูกสุกรที่ไม่สบายจะนอนหลับตามมุมคอกไม่ลุกมากินอาหารเมื่อให้อาหาร ต้องรีบรักษาทันที สุกรระยะนี้มักมีปัญหาท้องเสียและเป็นไข

6. คอกที่มีมูลหมักหมมนาน ๆ จะมีแก๊สแอมโมเนียมาก ทำให้ลูกสุกรตาแดง หน้าบวม ทำให้เป็นโรคปอดบวมได้ง่าย ดังนั้นควรรักษาคอกให้สะอาดเสมอ

7.4 การเลี้ยงดูสุกรขุนน้ำหนัก 25-60 กิโลกรัม

1. เมื่อสุกรมีน้ำหนักประมาณ 25 กิโลกรัม หรือเลี้ยงมาได้ประมาณ 1 เดือน ให้เปลี่ยนอาหารเป็นสูตรอาหารสุกรรุ่น ซึ่งจะใช้เลี้ยงตั้งแต่น้ำหนัก 25-60 กิโลกรัม โดยช่วงนี้สุกรจะกินอาหารเฉลี่ยวันละ 1.5-2 กิโลกรัม ถ้าใช้ถึงอาหารอัตโนมัติก็ให้กินเต็มที่ แต่ถ้าเป็นรางอาหารก็ให้กินวันละ 2 ครั้ง

2. สูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงควรมีโปรตีนประมาณ 18 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 1 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,200 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.70 เปอร์เซ็นต์ มีฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ 0.32 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งระยะนี้จะเรียกว่าสูตรอาหารสุกรรุ่น สำหรับสูตรอาหารสุกรรุ่นที่แนะนำมีดังนี้

ปลายข้าวหนึ่ง	30	กิโลกรัม
ข้าวโพดบด	24.55	กิโลกรัม
รำละเอียด	10	กิโลกรัม
กากเนื้อในเมล็ดปาล์ม	10	กิโลกรัม
ปลาป่น (55% โปรตีน)	9	กิโลกรัม
กากถั่วเหลือง (44% โปรตีน)	14.35	กิโลกรัม
ไลซีน	0.20	กิโลกรัม
เปลือกหอยบด	0.55	กิโลกรัม
โดแคลเซียมฟอสเฟต	0.30	กิโลกรัม
วี.เอ็ม.พี 4	0.50	กิโลกรัม
สมุนไพรพู่ผี 1	0.25	กิโลกรัม
รวม	100	กิโลกรัม

3. ในการเปลี่ยนสูตรอาหารจากสูตรอาหารสุกรเล็กเป็นอาหารสุกรรุ่น ควรค่อย ๆ เปลี่ยน ถ้าเปลี่ยนทันทีสุกรจะไม่ค่อยกินอาหารดังนั้นการเปลี่ยนสูตรอาหารให้ยึดหลักดังนี้
วันที่ 1 ผสมสูตรเดิม 4 ส่วน สูตรใหม่ 1 ส่วน

วันที่ 2	ผสมสูตรเดิม 3 ส่วน	สูตรใหม่ 2 ส่วน
วันที่ 3	ผสมสูตรเดิม 2 ส่วน	สูตรใหม่ 2 ส่วน
วันที่ 4	ผสมสูตรเดิม 2 ส่วน	สูตรใหม่ 3 ส่วน
วันที่ 5	ผสมสูตรเดิม 1 ส่วน	สูตรใหม่ 4 ส่วน
วันที่ 6	ให้กินสูตรใหม่ได้เลย	

ถ้าทำอย่างนี้แล้วสุกรจะไม่ชะงักการเจริญเติบโต และจะไม่ถ่ายเหลว

4. สุกรระยะนี้มักป่วยด้วยโรคหวัด ไอ เป็นไข้ ปวดบวม ต้องดูยาให้ฝนสาด และทำความสะอาดคอกทุกวัน เพราะสุกรจะถ่ายมาก

5. เมื่อสุกรมีน้ำหนักใกล้ 60 กิโลกรัม ควรถ่ายพยาธิโดยใช้ยาถ่ายพยาธิ เช่น เพ็พเพอราซีน ผสมในอาหารในอัตรา 0-2-0.4 กรัมต่อน้ำหนักสุกร 1 กิโลกรัม โดยผสมอาหารในปริมาณ 60-70 % ของอาหารที่ให้กินตามปกติ

6. สุกรระยะนี้จะใช้เวลาเลี้ยงตั้งแต่น้ำหนัก 25-60 กิโลกรัมเป็นเวลา 45 วัน

7.5 การเลี้ยงดูสุกรขุนน้ำหนัก 60-95 กิโลกรัม

1. สุกรขุนระยะนี้จะกินอาหารเก่งต้องให้กินเต็มที่เพื่อให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว สุกรจะกินอาหารวันละ 2.2-2.7 กิโลกรัม

2. เนื่องจากสุกรระยะนี้จะถ่ายมูลออกมามาก ดังนั้นต้องโกยมูลทิ้งทุกวัน และถ้ามีน้ำพอบ้างก็ควรล้างคอกทุกวัน ฉีดน้ำล้างตัวสุกรในตอนบ่ายที่มีอากาศร้อน จะทำให้สุกรกินอาหารได้มากขึ้น

3. สูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงจะเป็นสูตรอาหารสุกรขุนมีโปรตีน 16.5 เปอร์เซ็นต์ มีกรดอะมิโนไลซีน 0.85 เปอร์เซ็นต์ มีพลังงานใช้ประโยชน์ 3,000-3,100 กิโลแคลอรีต่ออาหาร 1 กิโลกรัม มีแคลเซียม 0.55 เปอร์เซ็นต์ และมีฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ 0.30 เปอร์เซ็นต์ สำหรับสูตรอาหารสุกรขุนที่แนะนำมีดังนี้

ปลายข้าวบดละเอียด	30	กิโลกรัม
ข้าวโพดบด	26.15	กิโลกรัม
รำละเอียด	12	กิโลกรัม
กากเนื้อในเมล็ดปาล์ม	13	กิโลกรัม
ปลาป่น (55% โปรตีน)	9	กิโลกรัม
กากถั่วเหลือง (44% โปรตีน)	8.05	กิโลกรัม
ไลซีน	0.1	กิโลกรัม
เปลือกหอยบด	0.45	กิโลกรัม
ไดแคลเซียมฟอสเฟต	0.1	กิโลกรัม
เกลือ	0.4	กิโลกรัม
วี.เอ็ม.พี.4	0.5	กิโลกรัม
สมุนไพรพู่ผี 1	0.25	กิโลกรัม
รวม	100	กิโลกรัม

4. สุกในระยะนี้จะแข็งแรงดีจะมีปัญหาบ้างก็เกี่ยวกับเป็นไข้ เป็นหวัด ต้องคอยสังเกต

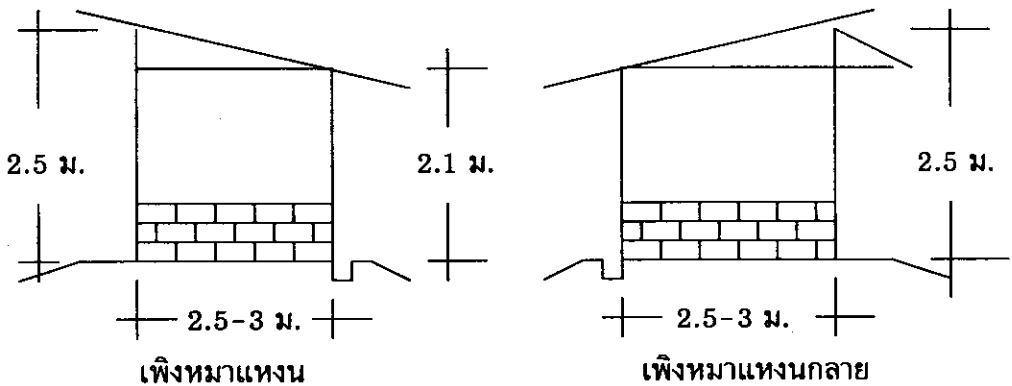
5. เมื่อสุกมีน้ำหนักใกล้เคียง 95 กิโลกรัม ควรลดอาหารลง 20 เปอร์เซ็นต์ ของที่ให้กินปกติ โดยให้กินปริมาณดังกล่าว 2-3 วัน จะช่วยให้ไขมันบางลด และก่อนวันที่จับไปฆ่าควรงดอาหาร 1 มื้อ จะทำให้เนื้อไม่แฉะ

6. หลังจำหน่ายสุกหมดคอกแล้วควรทำความสะอาดคอกเพื่อจะได้ไม่เป็นแหล่งของเชื้อโรคต่อไป

8. โรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกรขุน

สำหรับเกษตรกรที่เริ่มเลี้ยงสุกรเป็นรายได้เสริม ควรสร้างโรงเรือนที่มีขนาดเล็ก และลงทุนไม่สูง โดยสร้าง 1-3 คอก และเริ่มเลี้ยงสุกรตั้งแต่ 5-20 ตัว จะช่วยสร้างประสบการณ์และไม่ต้องลงทุนมาก สำหรับโรงเรือนที่สร้างควรมีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะโรงเรือน ควรเป็นโรงเรือนแบบเพิงหมาแหงนหรือหมาแหงนกลาย มีความกว้าง 2.5-3 เมตร มีความยาว 3-9 เมตร (ถ้าเลี้ยง 3 คอก จะยาว 9 เมตร) มีความสูงหน้าโรงเรือน 2.5 เมตร หลังโรงเรือน 2.10 เมตร หลังคามุงด้วยใบจาก ใบเหลียง สังกะสีหรือกระเบื้องมีชายคาประมาณ 90 เซนติเมตร และควรสร้างไถลรั่มไม้จะช่วยให้ไม่ร้อนในตอนเที่ยงและตอนบ่าย ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงโรงเรือนแบบเพิงหมาแหงน และเพิงหมาแหงนกลาย

2. พื้นคอก เป็นพื้นคอนกรีตขัดหยาบมีความลาดเอียง 3% หลังคอกมีคูระบายของเสียจากคอกสุกร

3. การกั้นคอก ควรกั้นคอกด้วยอิฐบล็อกและฉาบเรียบ โดยกั้นให้คอกสูงประมาณ 90 เซนติเมตร มีประตูที่มุมคอกกว้าง 60 เซนติเมตร ด้านหลังคอกควรมีช่องสำหรับให้ของเสียและน้ำไหลลงในคูหลังคอกได้

4. ที่ให้น้ำและวางอาหาร ควรมีจุ่มให้น้ำอัตโนมัติ 1 ที่ อยู่มุมคอกด้านหลัง ใกล้กับช่องสำหรับล้างของเสียจากคอกหลังคอก จุ่มน้ำควรติดตั้งสูงประมาณ 40 เซนติเมตร จากพื้นคอก สำหรับวางอาหารควรกว้าง 35 เซนติเมตร สูง 15 เซนติเมตร ยาวตลอดด้านหน้าของคอก หรือจะใช้ถังอาหารอัตโนมัติก็ได้ 1 ถังต่อ 1 คอก

9. สมุนไพรกับการเลี้ยงสุกร

9.1 ทำไมต้องใช้สมุนไพรในการเลี้ยงสุกร

ความจำเป็นที่ต้องใช้สมุนไพรในการเลี้ยงสุกรนั้น นอกจากปัญหาสุขภาพชีวิตของคอกค่างในเนื้อสุกรและการดื้อยาของเชื้อโรคแล้ว ในปี พ.ศ. 2546 กลุ่มประเทศยุโรปจะห้ามมีการจำหน่ายยาปฏิชีวนะที่ใช้เสริมในอาหารสัตว์ เพื่อเร่งการเจริญเติบโต (Ziggers, 2002) ประเทศยุโรปและประเทศญี่ปุ่นห้ามนำเข้าเนื้อสัตว์ที่มียาปฏิชีวนะตกค้าง (ยุทธนา, 2545) และที่สำคัญที่สุดกระทรวงสาธารณสุข (2545) และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (2545) มีมาตรการห้ามใช้เภสัชเคมีภัณฑ์ 8 ชนิดผสมในอาหารสัตว์ ได้แก่ chloramphenicol, dimetridazole, ronidazole, furaltadone, furazolidone, nitrofuratoin, nitrofurazone และ nitrovin ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องนำสมุนไพรมาใช้ทดแทนยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสุกร

9.2 คุณสมบัติของสมุนไพรที่นำมาใช้เลี้ยงสุกร

1. พ้าทะเลลายใจ (*Andrographis pauculata* (Burn.f.) Nees.) บางแห่งเรียกน้ำลายพังพอน สามสิบตี เมฆทะเลลาย พ้าสะทั้น หญ้าก้นงู พ้าสาบ เขยตายยายคลุม ชิกระเฉา เป็นต้น ใช้ทั้งใบและต้นบดแห้ง มีสารออกฤทธิ์กลุ่มแลคโตน (lactone) เช่น แอนโดกราฟโฟไรด์ และนีโอแอนโดกราฟโฟไรด์ (andrographolide และ neoandrographolide) มีรสขม มีฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่เป็นสาเหตุของโรคท้องร่วงและโรคทางเดินหายใจ จึงแก้ท้องร่วง บิด ไข้หวัด และเจ็บคอ

2. ฝรั่ง (*Psidium guajava* Linn.) บางภูมิภาคเรียก มะมัน มะถั่วยก บักสีดา ย่าหมู ยามู มะปุ่น ชมพู เป็นต้น ใช้ใบที่ไม่แก่ไม่อ่อน (เพสลาด) บดแห้ง มีสารออกฤทธิ์กลุ่มแทนนินและน้ำมันหอมระเหย มีรสฝาด มีฤทธิ์สมานแผล ช่วยดูดซึมน้ำเข้าสู่ร่างกาย ยับยั้งเชื้อ *Staphylococcus aureus*, *E. coli*, *Salmonella typhi* และ *Shigella dysenteriae* จึงใช้แก้ท้องร่วง บิด และช่วยทำให้ท้องผูก

3. ไพล (*Zingiber cassumunar* Roxb.) บางภูมิภาคเรียกปูเลย วานไพล เป็นต้น ใช้เหง้าอายุ 8-10 เดือนบดแห้ง มีสารออกฤทธิ์เช่นน้ำมันหอมระเหย benzenoid, สาร curcumin สาร terpene และ veratole มีรสฝาดเย็นและเผ็ด เป็นยาชาอ่อน ๆ ช่วยขยายหลอดเลือด สมานแผลในลำไส้ ยับยั้งเชื้อ *E. coli*, *Staphylococcus sp* และเป็นสารกันเหี่ยว จึงช่วยแก้ปวดท้อง บิด ขับลมขยายหลอดเลือด และรักษาโรคหืดอ่อน ๆ

4. ขมิ้นชัน (*Curcuma longa* Linn.) บางแห่งเรียกขมิ้นทอง ขมิ้นตี อังกอง หัว ขมิ้นไซ้ และขี้มัน เป็นต้น ใช้เหง้าอายุ 8-10 เดือนบดแห้ง มีสารออกฤทธิ์ชื่อ curcumin และน้ำมัน

หอมระเหย มีรสฝาดเผ็ด ยับยั้งเชื้อ *Staphylococcus sp.* และเชื้อ *E. coli* มีธาตุเหล็กและฟอสฟอรัสสูง กระตุ้นให้หลั่งสาร mucin มารักษาแผลในกระเพาะ แก้กท้องร่วง ไอ เจ็บคอ บำรุงตับและเลือด

5. มังคุด (*Garcinia mangostana* Linn.) มีสารแทนนินและสารสีเหลืองชื่อ xantone ใช้เปลือกของผลแก่มาบดแห้ง มีรสฝาด ยับยั้งเชื้อ *Staphylococcus aureus*, *E.coli*, *Samonella typhi*, *Shigella sonnei* จึงช่วยแก้บิด ท้องร่วง สมานแผลในลำไส้และแก้เจ็บคอ

6. หญ้าหวาน (*Stevia rebaudiana* Bertoni.) ใช้ใบและกิ่งอ่อนบดแห้ง มีสาร stevioside ที่ให้ความหวานกว่าน้ำตาล 300 เท่า ใบแห้งจะหวานกว่าน้ำตาล 30 เท่า ช่วยกระตุ้นการกินอาหารและแก้ระสมได้ดี ไม่มีกลิ่น มดและแมลงวันไม่ตอม

10. การใช้สมุนไพรสูตรพูฟี่ 1 ในการเลี้ยงสุกรขุน

ทางโครงการวิจัยการใช้สมุนไพรในสุกร ได้ทดลองใช้สมุนไพรสูตรผสมระหว่างไพล ฟ้า ทะลายโจรและใบฝรั่ง โดยใช้ชื่อว่าพูฟี่1 ทดลองในฟาร์มเอกชน โดยใช้พูฟี่1 ผสมในอาหารสุกรขุน 0.25% เปรียบเทียบกับการใช้ CSP 0.25% ในอาหาร พบว่าสามารถใช้สมุนไพรพูฟี่1 ทดแทนยาปฏิชีวนะ CSP ได้ โดยมีแนวโน้มต้านอัตราการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการใช้อาหารดีกว่าการใช้ CSP และมีต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักเพิ่ม 1 กิโลกรัมถูกกว่าประมาณ 1.50 บาท/น้ำหนักสุกรเพิ่ม 1 กิโลกรัม (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการใช้สมุนไพรพูฟี่1 เปรียบเทียบกับการใช้ยาปฏิชีวนะ CSP ในอาหารสุกรขุน

ลักษณะศึกษา	พูฟี่1 0.25%	CSP 0.25%
จำนวนสุกร,ตัว	44	44
น.น.เริ่มต้น,กก.	30.32	32.39
น.น.สิ้นสุด,กก.	92.68	91.36
จำนวนวันทดลอง	79	79
ADG, กก./วัน	0.789	0.746
อาหารที่กิน/วัน,กก.	2.060	2.075
FCR	2.61	2.78
ค่าอาหาร/น.น.เพิ่ม1กก., บาท	20.54	22.07

หมายเหตุ : CSP ราคา 150 บาท/กก. สมุนไพรพูฟี่1 ราคา 120 บาท/กก.

ที่มา: ยุทธนา และคณะ (2545)

11. การศึกษารสชาติของเนื้อสุกรสมุนไพร

จากการทดสอบรสชาติ เนื้อสุกรที่เลี้ยงด้วยสมุนไพรฟ้าทะลายโจรร่วมกับใบฝรั่ง เปรียบเทียบกับเนื้อสุกรที่ซื้อจากตลาด ด้วยผู้ทดสอบ 23 คน พบว่าเนื้อสุกรที่ยังไม่ปรุงรส ผู้ทดสอบ 73% ชอบเนื้อสุกรสมุนไพรมากกว่า และเมื่อปรุงรสแล้วผู้ทดสอบ 55% ชอบเนื้อสุกรสมุนไพรมากกว่าเช่นกัน และจากการตรวจชิมเนื้อสุกรที่เลี้ยงด้วยสมุนไพรพูฟี่1 กับเนื้อสุกรที่เลี้ยงด้วยยา

ปฏิบัติพบว่าผู้ทดสอบ 55% ชอบเนื้อสุกรสมุนไพร พุพผี 1 มากกว่า และจากการสัมภาษณ์ผู้บริโภค เนื้อสุกรสมุนไพร พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่บอกว่าเนื้อสุกรสมุนไพรมีรสชาติอร่อย นุ่ม และไม่มันลิ้นคาวเหมือนเนื้อสุกรในตลาดทั่วไป และจากการวิเคราะห์เลือดสุกรที่เลี้ยงด้วยสมุนไพร พบว่ามี cholesterol ลดลง 20% และ triglyceride ลดลง 30% เมื่อเปรียบเทียบกับสุกรที่เลี้ยงด้วยยาปฏิชีวนะ

12. ต้นทุนกำไรการเลี้ยงสุกรขุน

การคำนวณต้นทุนและรายได้ในการผลิตสุกรขุนในการเลี้ยงสุกรขุนตั้งแต่น้ำหนัก 10-100 กิโลกรัม ให้คิดต้นทุนค่าอาหารที่ใช้เลี้ยงในระยะต่างๆดังแสดงในตารางที่ 3 หลังจากนั้นนำมาบวกกับค่ายาค่าวัคซีน และค่าลูกสุกรที่ซื้อมาก็จะได้ต้นทุนในการเลี้ยงสุกรขุน 1 ตัว

ตารางที่ 3 แสดงการคำนวณต้นทุนค่าอาหารในการผลิตสุกรขุน 1 ตัว จากน้ำหนัก 10-100 กิโลกรัม

เลี้ยงสุกรช่วง น้ำหนักต่างๆ	อัตราการเจริญเติบโต กก./วัน	น้ำหนักเพิ่ม	ประสิทธิภาพการใช้อาหาร	ปริมาณอาหารที่กิน,กก.	ราคาอาหารบาท/กก.	ค่าอาหารที่กิน,บาท
1. 10-30 กก.	0.50	20	x 1.75	= 35	x 13.	= 473
2. 30-60 กก.	0.75	30	x 2.25	= 67.5	x 10	= 675
3. 60-100 กก.	0.90	40	x 3	= 120	x 9.70	= 1,164
รวมต้นทุนค่าอาหารในการเลี้ยงสุกรขุน 1 ตัว จากน้ำหนัก 10-100 กิโลกรัม						= 473+675+1,164 = 2,312 บาท

ในการเลี้ยงสุกรขุน 1 ตัว จากน้ำหนัก 10-100 กิโลกรัมมีต้นทุนดังนี้

1. ค่าอาหาร	=	2,312	บาท
2. ค่าซื้อลูกสุกรน้ำหนัก 10 กิโลกรัม	=	1,300	บาท
3. ค่ายา และอื่น ๆ	=	90	บาท
รวมต้นทุนผลิตสุกรขุนน้ำหนัก 100 กิโลกรัม	=	3,702	บาท
ปัจจุบันสุกรขุนขายกิโลกรัมละ 50 บาท จะได้เงิน	=	5,600	บาท
ดังนั้นจะได้กำไรจากการเลี้ยงสุกรขุน 1 ตัว	=	5,600-3,702	
	=	1,898	บาท
กำไรคิดจากต้นทุน	=	1,898x100	
		3,702	
	=	51.27%	

การเลี้ยงสุกรขุนตั้งแต่น้ำหนัก 10-100 กิโลกรัม ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 4 เดือน ในการคิดคำนวณต้นทุนนี้ยังไม่รวมค่าเสื่อมและค่าแรงงาน แต่ถ้าคิดกำไรจากราคาสุกรที่ขายได้แล้ว ควรจะมีกำไรไม่น้อยกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ของต้นทุนที่คำนวณได้นี้หรือต้องไม่น้อยกว่าเปอร์เซ็นต์ดอกเบี้ยเงินกู้

13. ส่วนประกอบของซากสุกรเพื่อจำหน่าย

สุกรขุนที่นำมาฆ่าเพื่อขายเนื้อก่อนนำมาฆ่าควรงดอาหาร 1 มื้อ จะทำให้เนื้อแห้ง
ไม่แฉะ สุกรน้ำหนัก 100 กิโลกรัม เมื่อนำมาฆ่าจะได้ส่วนต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 4
ตารางที่ 4 แสดงส่วนต่างๆ ของซากสุกร 100 กิโลกรัม เมื่อนำมาฆ่าชำแหละขาย (ราคาขายของเดือน
มิถุนายน 2548)

ชิ้นส่วนต่างๆ	น้ำหนัก/กก.	ราคา (บาท/กก.)	รายได้ (บาท)
1. หัว	6-6.5	-	180
2. เนื้อแดง			
- สันคอ	3.28	110	360
- ไหล่ (ขาหน้า)	5.09	110	559
- ตะโพก	12.88	110	1,416
3. สันนอก	3.65	115	419
4. สันใน	0.86	120	103
5. สามชั้น	11.06	95	10.50
6. ซี่โครง	6.74	115	775
7. กระดูกหลัง	2.30	90	207
8. กระดูกคอ	0.99	90	89
9. กระดูกขบ	2.08	50	104
10. ขาหน้า	3.07	85	260
11. ขาหลัง	3.35	75	251
12. ตับ	1.7	120	204
13. หัวใจ	0.38	90	34
14. ม้าม	0.26	90	23
15. ปอด	1.33	-	15
16. ไต	0.37	90	33
17. กระเพาะ	0.61	80	48
18. ใส่อ่อน	0.90	95	85
19. ใส่ม	1.47	50	73
20. ใส้ใหญ่	2.19	50	109
21. ใส้ตัน	0.45	95	42
22. มันหมู	6.04	30	181
23. หนังหมู	2.88	30	86
24. เลือดหมู	3	20	60
รวม			6,766

14. การผสมอาหารสุกร

ในการเลี้ยงสุกร 60-70 เปอร์เซ็นต์ จะเป็นต้นทุนค่าอาหาร เกษตรกรจึงนิยมผสมอาหารเอง เพราะนอกจากจะลดต้นทุนแล้ว เกษตรกรสามารถใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาผสมอาหารได้ ในการผสมอาหารสุกรนั้นไม่ว่าจะเป็นการผสมด้วยเครื่องหรือผสมด้วยมือโดยใช้พรว์ผสมให้ปฏิบัติขั้นตอนดังนี้

1. เทวัตถุดิบที่มีปริมาณมากได้แก่ปลายข้าว ข้าวโพด รำ เป็นต้น ลงกองที่พื้นคอนกรีตที่เรียบและสะอาดโดยเททับกันลงไปเป็นชั้น ๆ
2. เทวัตถุดิบที่มีปริมาณน้อยอยู่ข้างบน ได้แก่ ปลาป่น กากถั่วเหลือง เป็นต้น
3. นำปลายข้าวหรือข้าวโพดประมาณ 3-4 กิโลกรัมมาผสมกับวัตถุดิบปลีกย่อยที่มีปริมาณน้อยได้แก่ กรดอะมิโนต่าง ๆ เกลือ ไตแคลเซียม เปลือกหอย วิตามิน แร่ธาตุ สมุนไพร โดยผสมคลุกเคล้าให้เข้ากันในถังหรือในกะละมัง เมื่อเข้ากันดีแล้วให้เทไว้ข้างบน
4. กรณีที่ต้องมีการเติมน้ำมันพืชหรือน้ำมันหมูในสูตรอาหาร ให้ใช้ข้าวโพด 3 กิโลกรัมต่อน้ำมันหมู/พืช 1 กิโลกรัม คลุกเคล้าให้เข้ากันในกะละมังแล้วจึงเทบนกองวัตถุดิบ
5. เมื่อเทวัตถุดิบครบแล้วให้ใช้พรว์ตัดวัตถุดิบผสมกันโดยกลับวัตถุดิบมากองด้านซ้าย แล้วกลับวัตถุดิบไปกองทางด้านขวาทำสลับกันไปเช่นนี้ 4-5 ครั้ง จะเห็นว่าวัตถุดิบคลุกเคล้ากันทั่วก็สามารถบรรจุใส่ถุงกระสอบเพื่อเก็บไว้ใช้ต่อไป
6. อาหารที่ผสมด้วยมือหรือด้วยเครื่องมือและไม่มีเครื่องอัดเม็ดจะเก็บไว้ได้นาน 7-10 วัน ไม่ควรเก็บไว้นานกว่านี้ อาหารจะเก่าและเหม็นหืนสุกรจะกินน้อยลง

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. 2545. ขอความร่วมมือรับคืนยาเพื่อทำลาย. หนังสือราชการที่ สธ.0804/ว 171 ลงวันที่ 12 กรกฎาคม 2545 กระทรวงสาธารณสุข จ.นนทบุรี
- ยุทธนา ศิริวิธนนกุล. 2532. เทคโนโลยีการผลิตสุกร. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จ.สงขลา
- ยุทธนา ศิริวิธนนกุล. 2543. สมุนไพรกับการเลี้ยงสัตว์ในสหสวรรค์ 2000. เอกสารวิชาการในงานเกษตรแห่งชาติ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา วันที่ 9-20 สิงหาคม 2543.
- ยุทธนา ศิริวิธนนกุล. 2545. สมุนไพรและการเตรียมสมุนไพรเพื่อใช้เลี้ยงสุกร. โครงการวิจัยการใช้สมุนไพรและพืชท้องถิ่นในการเลี้ยงสุกร. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา.
- ยุทธนา ศิริวิธนนกุล สุรพล ชลดำรงกุล ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต ยุพินพรรณ ศิริวิธนนกุล สมเกียรติ ทองรักษ์ อภิญญา รัตนไชย เสาวลักษณ์ พงษ์ไพจิตร วิชาญ เกตุจินดา ธีรนนท์ พลยุทธ

ปกรณ์ เอกปนิธานพงศ์ และ รสสุคนธ์ ไชยมุณี. 2546. การผลิตเนื้อสุกรสมบูรณ์ :
ปลอดภัยต่อผู้บริโภค. เอกสารเผยแพร่งาน ความรู้เพื่อชีวิต 10 ปีสัญญาได้ ฉบับการงาน
อาชีพ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พญาไท. กรุงเทพฯ : หน้า 26-29.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2545. ปัญหาขาดแคลนในเนื้อสัตว์ และแนวทางแก้ไข. โรง
พิมพ์องค์การทหารผ่านศึก. กรุงเทพมหานคร.

NRC. 1998. Nutrient Requirement of Swine. National Academy Press. Washington, D.C.

Ziggers, O. 2002. Growth promoting antibiotics finished in the EU. Feed Tech. 6 : 8.

ภาคผนวก 3

=

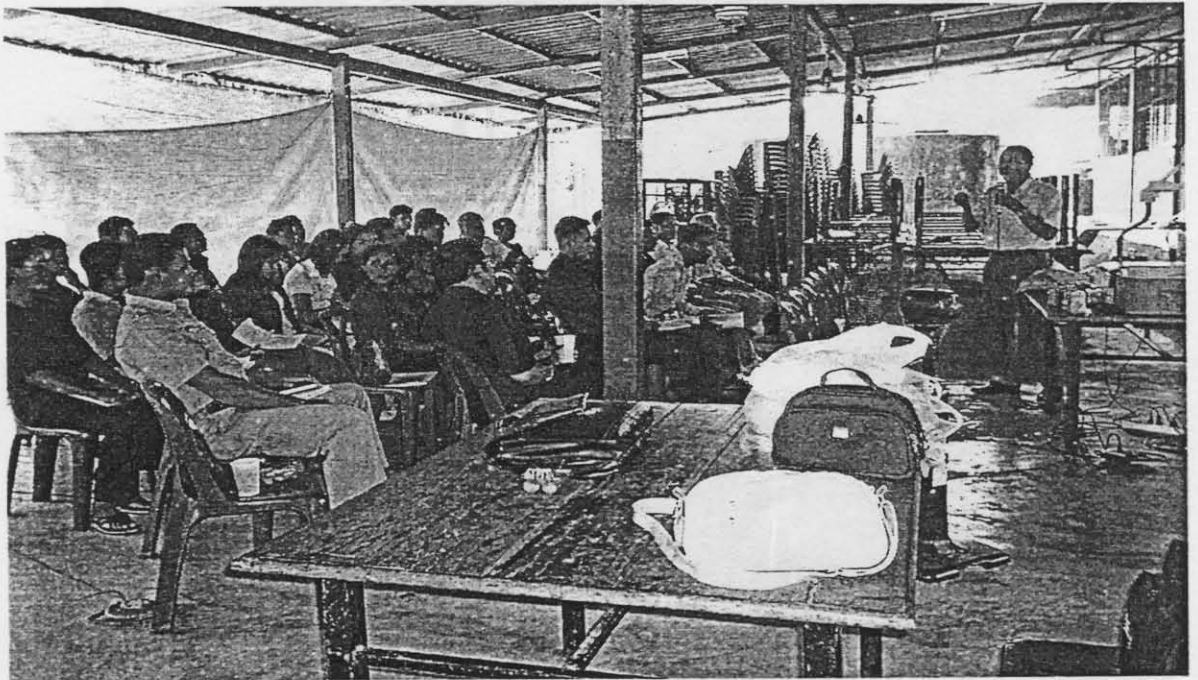
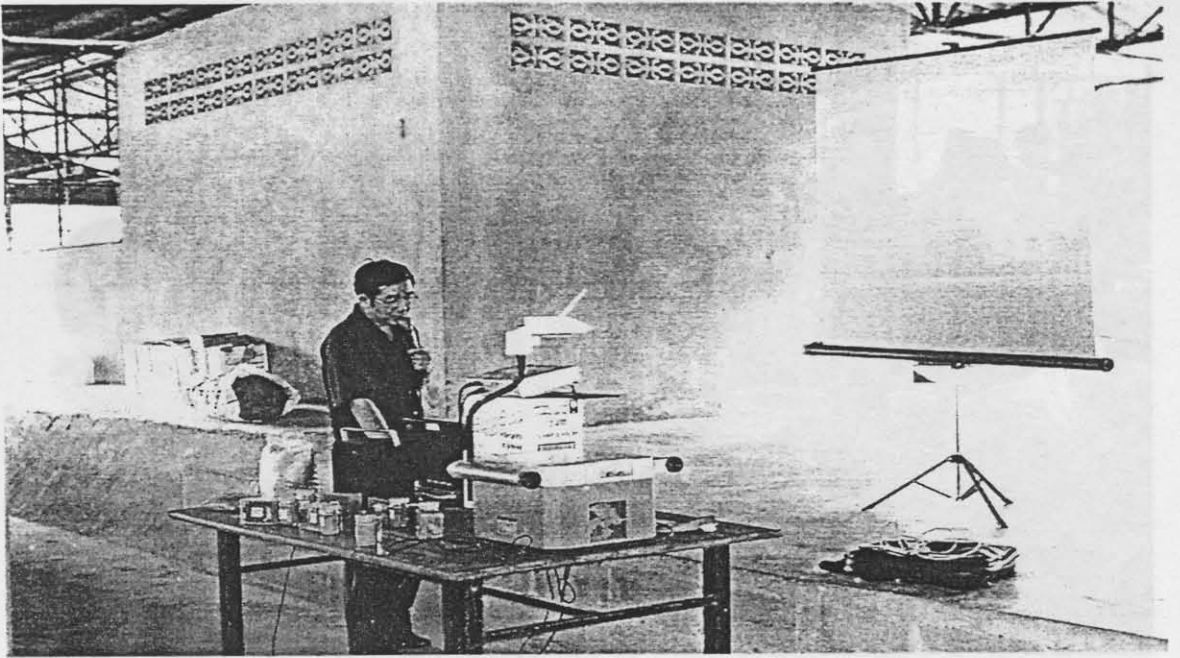
สถานที่ฝึกอบรมคือ อบต.พิจิตร

ภาพถ่ายอาคารดำเนินการฝึกอบรมทั้งภาคฤดูร้อนและปฐมนิเทศ

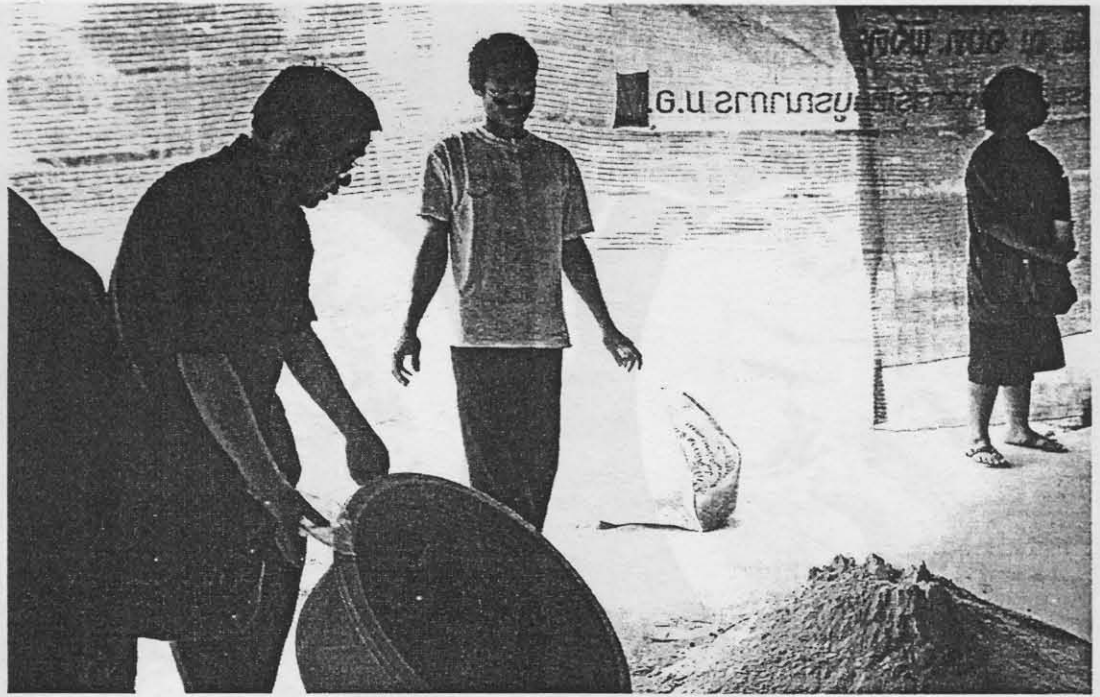
ภาคผนวก 4

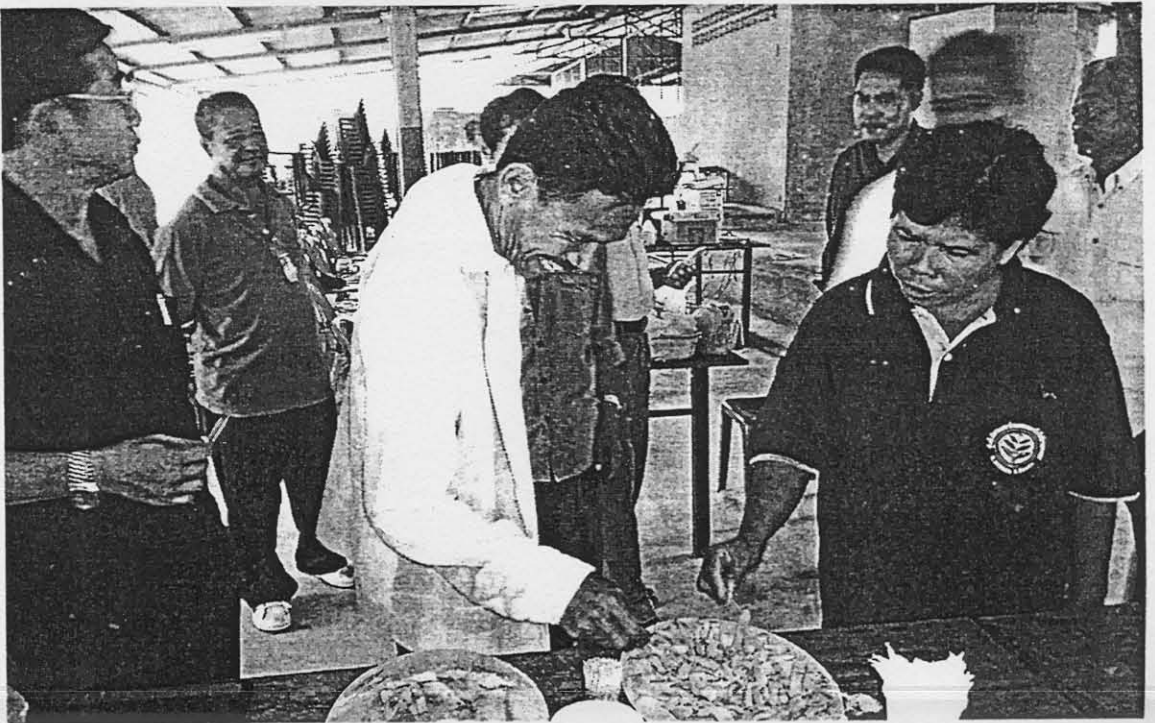
ภาพถ่ายการดำเนินการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

อบรมสัญจร 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ บอ.
การเลี้ยงหมูสมุนไพร และการตลาด
22 มี.ย. 48 ณ อบต. พิจิตร
จัดโดยโครงการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก 5

รายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

==

วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุม อบต. พิจิตร อ.นาหม่อม จ.สงขลา

รายชื่อผู้เข้าอบรม

ลำดับที่	ชื่อ	นามสกุล	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
1	นายสัญญาชัย	แซ่ตั้ง	71/9 ซ.7 ต.ถ้องจ้อล. อ.นาหม่อม จ.สงขลา	01-5417521	สัญญาชัย
2	นางฉัตร	อึ้งทองศรี	71/17 ซ.7 ต.5 ต.ถ้องจ้อล. อ.นาหม่อม จ.สงขลา	074 210473	ฉัตร
3	นายผ่องศรี	ศรีเมือง	48/1 ต.ถ้องจ้อล. อ.นาหม่อม จ.สงขลา		ผ่องศรี
4	น.ส. รัตนา	นามได้สงขลา	มหาวิทยาลัยสงขลา	09-8198804	รัตนา
5	น.ส. ชนดี	ฉัตร	สหกรณ์เกษตร	04-0050370	ชนดี
6	น.ส. นันทิภา	ศรีเมือง	มหาวิทยาลัยสงขลา	06-7432625	นันทิภา
7	น.ส. ศรวิภา	ศรีเมือง	มหาวิทยาลัยสงขลา	09-1622006	ศรวิภา

อบรมสัญญาจรลงครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ "การเลี้ยงหมูขุนไพร และการตลาด"

วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุม อบต. พิจิตร อ.นาหม่อม จ.สงขลา

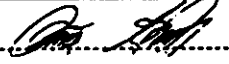

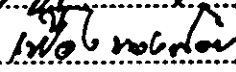
รายชื่อผู้เข้าอบรม จาก ตำบลทุ่งหวัง

ลำดับที่	ชื่อ	นามสกุล	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
1	นายพร้อม	กาญจนันท์	192/1 ม.1 ต.ทุ่งหวัง อ.นาหม่อม จ.สงขลา	01-6281907	
2	นายทวี	จันทโร	89 ม.1 ต.ทุ่งหวัง อ.นาหม่อม จ.สงขลา	01-2770642	
3	นายจรรยา	ชาติโร	152/2 ม.1 ต.ทุ่งหวัง อ.นาหม่อม จ.สงขลา	044 467 353	
4	นายสุวรรณ	แก้วประเสริฐ	351 ม.9 ต.ทุ่งหวัง อ.นาหม่อม จ.สงขลา	094622174	
5	นายสรณ์	แก้วเขียว			
6	นายเฉลิม	เส็งบันทึก			
7	นายประเดิม	อนันต์	32 ม.9 ต.ทุ่งหวัง อ.นาหม่อม จ.สงขลา	06-6921920	

อบรมสัญญาจรรยาบรรณ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ "การเลี้ยงหมูสมุนไพร และการตลาด"

วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุม อบต. พิจิตร อ.นาหม่อม จ.สงขลา

รายชื่อผู้เข้าอบรม จาก ตำบลทุ่งใหญ่

ลำดับที่	ชื่อ	นามสกุล	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
1	นายณัฐจักร์	สุนทร	60/1 ม. 5	07-8929064	
2	นายณรงค์	กาญจนวรรณ			
3	นายหิรัญ	จันทนวรร			
4	นายเจริญ	ทองน้อย	85/2 ม. 2.	09-2985886	
5	นายเฟื่อง	ทองน้อย	66 ม. 2		
6	นายประเทือง	ทองหอม			
7	นายคล้าย	รัตนา			
8	นายมานิตย์	คงไชย			

อบรมสัมมนาจำลองครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ "การเลี้ยงหมูผสมไพร และการตลาด"

วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุม อบต. พิจิตร อ.นาหม่อม จ.สงขลา

รายชื่อผู้เข้าอบรม จาก ตำบลท่าข้าม

ลำดับที่	ชื่อ	นามสกุล	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
1	นายเปลื้อง	นิลสุวรรณ			
2	นางหนูกลิ่น	อินทร์ดี			
3	นางอัจฉรา	ผลชนะ	132 ม.8 ต.ท่าข้าม	074-375369	
4	นางดิน	มณีแนม			
5	นายสุชน	จันทกุล	อ.ม. พิจิตร	09-8774719	
6	นางสาวเสาวนีย์	แก้วชูเชิด			
7	นางสุนันท์	ศรีขวัญ	9611 ม.8	074-375184	
8	นางนัย	ห่อทอง	บ้านท่าข้าม 8		
9	ทนาย	พิภพ	อ.ม. ท่าข้าม	074-375383	
10	ทนาย	พิภพ	อ.ม. ท่าข้าม	074-375100	
11	ทนาย	พิภพ		074 -	

วันที่ 22 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุม อบต. พิจิตร อ.นาหม่อม จ.สงขลา

รายชื่อผู้เข้าอบรม จาก ตำบลพิจิตร

ลำดับที่	ชื่อ	นามสกุล	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
1	นายพินทุ	นวลหนู			
2	นางสาลี	แก้วนุกูล			
3	นางสมศรี	ซาวรักษ์			
4	นางวิจิตรา	นิภาศิริ			
5	นางสุจิน	ปานเมือง			
6	นางสมใจ	แก้วสด			
7	นางหนูวาด	ปานเมือง			
8	นายประมวล	ศรีมะมะ			
9	นางสุนีย์	ปานเมือง			
10	นางสุพิศ	มณีนวล			
11	นางต้น	ศรีมะมะ	นายวิชาญ นงศิริ 123 อ.บ อ.พิจิตร	01-447 479023	<i>[Signature]</i>
12	นางฉวย	ศรีมะมะ	นางฉวย ศรีทองดี 16/9 อ.5 ม พิจิตร	044 382612	<i>[Signature]</i>
13	นายคลอง	ลีसानแก้ว	นายคลอง ศรีทองดี 128/17 อ.2 พิจิตร	074-382629	<i>[Signature]</i>
14	นางปราณี	ทาทาท		074-38216	<i>[Signature]</i>
15	นายเจริญ	แก้วชนะ	* 103 อ.พิจิตร 1312 "	01-970444	<i>[Signature]</i>
16	นายสรรเสริญ	บุญศรีรัตน	144 ม/ท 1	09 879595	<i>[Signature]</i>
17	นายเจริญ	ยะถาวร			
18	นายเดชา	เพชรพิทักษ์			<i>[Signature]</i>
19	นายนิคม	บุญทอง	22 ม 1 อ.พิจิตร		<i>[Signature]</i>
20	นายจ้วน	คงไชย			
21	นายนิคม	نامهไธ	119/1 ม 1 อ.พิจิตร	09-9456923	<i>[Signature]</i>
22	นาง ออฟิน	ศรีแก้ว	128 อ.พิจิตร พิจิตร	04-38228	ออฟิน ศรีแก้ว